

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

16 - 22 EKİM 2023 HAFTASI

İÇİNDEKİLER

16 - 22 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	3
YÖNETİLEMEYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	3
İTHALATTAKİ OLUMSUZ REKORLAR ÖRTBAS EDİLİYOR!	7
TALİMATLI-KONTROLLÜ-MAKYAJLI ENFLASYONA DÖNÜŞ	8
MERKEZ BANKASI YEREL SEÇİME DOĞRU SİYASİ TALİMATLARA AÇIK!	8
GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK YÜZDE 23'E YÜKSELDİ	9
YAŞLI NÜFUS İŞKUR KAPISINDA	10
EMEKLİYİ AYIRDILAR, ÇALIŞANA ÖDEME YOK	10
UMUTSUZ YURTTAŞ İŞ ARAMAKTAN VAZGEÇİYOR	12
GÜVEN ENDEKSİ DİP SEVİYEDE!	12
BEYAZ ET ÜRETİMİNDE SERT DÜŞÜŞ	14
SÜT ÜRETİMİ AĞUSTOSTA YÜZDE 8 AZALDI	14
SEBZE-MEYVE FİYATLARINDAKİ ARTIŞ, GIDA VE BESLENME KRİZİNİ TETİKLİYOR!	15
AT YARIŞI DÜZENLEME VE BAHİS TOPLAMA YETKİSİ, TÜRKİYE VARLIK FONU'NA GEÇTİ!	15
4.5 MİLYAR TL'LİK DEV KARARTMA	16
AKİBETİ BELİRSİZ KAMPANYA!	17
AŞEVİ MÜDÜRÜNE KUPON ARAZİ	18
AKP'LİYE 'ECDADIN İZİNDE' GEZİ İHALESİ	18
REKTÖRÜN 'LÜKS'ÜNÜ PİYASA BİLE BULAMADI	19
ERDOĞAN'IN KİTABIYLA POZ İŞLERİ AÇTI	19
BELEDİYENİN 'YAVRU SARAY'I PARA YUTTU	20
ERDOĞAN'A DESTEĞİN MÜKÂFATI 1,5 MİLYON	20
SARAY REJİMİNİN TAHRİBATI AĞIRLAŞTI	21
EYLÜL AYINDA EN FAZLA FİYAT ARTIŞI EĞİTİMDE OLDU	21
EĞİTİMDE SORUNUN MİMARİ AKP, ÇÖZÜMÜN PAYDASI OLAMAZ!	23
ÖZEL OKULLARDA 'AÇIK LİSE' SİSTEMİYLE 25 BİN LİRAYA DİPLOMA VERİYORLAR	24
MEB'İN VERİLERİ TAHRİBATI GÖSTERDİ	24
TAŞIMALI EĞİTİMDEKİ ÖĞRENCİ SAYISI ARTTI	25
BİN ÖĞRENCİNİN 900'Ü 'HAYALET'	26
HAYAT ADALETSİZ BAŞLIYOR	26
KIZ ÇOCUKLARININ DEZAVANTAJLI DURUMU ÇİĞ GİBİ BÜYÜYOR!	28
QS RAPORUNA GÖRE TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİ	31
TIP VE UZMANLIK EĞİTİMİ SANCILI	31
"GRİ KOD" UYGULAMASI	32
SAĞLIK SİSTEMİMİZ ALARM VERİYOR	32
İŞ YÜKÜ YARGIYI GECİKTİRİYOR	34
TÜRKİYE'DE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK BASKILAR ARTIYOR!	35
ÇEVRE VE DOĞA GÜNDEMİ SANCILI	35
BALIKESİR VE ÇANAKKALE'DE SON 10 AYDA 18 MADENE ONAY VERİLDİ	36
ABD'İNİN, TSK'YA AİT SİHA'YI DÜŞÜRME Sİ MÜTTEFİKLİKLE BAĞDAŞMAZ!	37
AB, ABD VE NATO'NUN 'UKRAYNA'YA DESTEK, RUSYA'YA YAPTIRIM' ÇİZGİSİNDEKİ KIRILMALARI ARTIYOR.	37
RUSYA KIRIM'DAN SONRA KARADENİZ'DE İKİNCİ ASKERİ ÜSSÜ KURMAK İÇİN ABHAZYA İLE ANLAŞTI	38
İSRAİL-FİLİSTİN ÇATIŞMASI; 1948'DEN BU YANA BİR KRONOLOJİ	39

16 - 22 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

*16 Ekim Dünya Gıda Günü

*16 Ekim Dünya Anestezi Günü

***16 Ekim Dünya Gıda Günü** Yaşamın temel unsudur beslenme. Bugün Dünya artan nüfusu karşısında sınırlı kaynakların insanlığa eşit dağılımı hususunda çalışmalar yürütmek zorundadır. Bir yanda gelir adaletsizliği, diğer yanda yoğun israfın olduğu bir dünya da insanların gıdadan mahrum olması durumu kaynak yetersizliği değil dağıtım adaletsizliğidir.

***17 Ekim Dünya Yoksullukla Mücadele Günü** Yoksulluk olanaklardan yoksunluktur. Yoksulluğun temel sebebi, gelir dağılımındaki adaletsizliklerden kaynaklanmaktadır. Başta fırsat eşitliği olmak üzere her türlü eşitliğin sağlandığı yurttaş temelli yaklaşım yoksullukla mücadelenin en temel faktörü olacaktır. Ülkemizdeki yoksulluğun sebeplerinden en önemlilerinden biride yolsuzluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Doymayan insan yapısı yolsuzluklar ile servetine servet katarken, eşit yurttaş esaslı dağılımı gereken kaynaklar sadece yandaşlara akmakta, azınlık zengin olurken, büyük çoğunluk yoksulluğa mahrum bırakılmaktadır.

*17 Ekim 1951'de Türkiye'nin NATO'ya katılmasıyla ilgili protokol, Londra'da imzalandı.

*17 Ekim Dünya Astsubaylar Günü

***19 Ekim Muhtarlar Günü** Muhtarlar mahallenin kalbi, tüm mahallenin tüm sorunlarını bilen, çözümü noktasında canla başla çalışan demokrasinin temel taşlarıdır. Muhtarların haklarına dönük yapılacak iyileştirmeler, temelde mahallelerin genelde de ülkenin sorunlarının çözümü noktasında son derece önemli bir adım olacaktır.

*21 Ekim 1999 - Ahmet Taner Kışlalı bombalı bir suikastle öldürüldü.

YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

-Finansal kesim dışındaki firmaların kur riski (döviz açığı) Temmuzda 3,6 milyar dolar azalarak 79,2 milyar dolara kadar geriledi. Sektörün döviz açığında yılın ilk yedi aylık dönemdeki toplam küçülme ise 8,2 milyar

-Ağustos ayında 118,3 milyar dolarla tarihi bir zirve yapan Türkiye'nin son 12 aylık dış ticaret açığı eylülde 113,7 milyar dolara geriledi.

-Kıralık dövizle (swap) brüt rezerv yapmaya devam eden Merkez Bankasının, swap borçlarının 2,3 milyar dolar azaldığı 22 - 29 Eylül haftasında brüt rezerv 3,3 milyar dolar azaldı, zaten eksi durumdaki net rezerv ise 1,1 milyar dolar daha azalarak -55,2 milyar dolardan -56,3 milyar dolara geriledi.

-Bankalardaki mevduat 22-29 Eylül haftasında 24,4 milyar lira azalarak 13,31 trilyon liraya gerilerken, kredi stoku 22,5 milyar liralık genişlemeyle 10,69 trilyon lira oldu. Mevduatın krediye dönüşüm oranı da yüzde 80,3 oldu.

-Tüketici kredisi faiz oranlarının aylık yüzde 5'e yıllık yüzde 60'a yaklaşmasına rağmen bireysel kredi kullanımı artıyor. Özellikle yüksek enflasyon ve geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla harcayarak borçlanmaya devam ediyor.

-Bankalar bu yılın ocak-ağustos döneminde bireysel kredi borcunu ödeyemeyen toplam 561 bin 930 ve kredi kartı borcunu ödeyemeyen 542 bin 996 kişiyi icra takibine aldı.

-Merkez Bankasını parasal sıkılaştırma politikası ve KKM'den dönen mevduatın TL mevduata dönüşünün özendirilmesi TL mevduat faizini artırmaya devam ediyor. Bankalar, 22 - 29 Eylül haftasında tüm vadelerdeki TL mevduatın ortalama faizini 2,58 puan daha artırarak yüzde 37,15'e kadar çıkardılar. Üç ay vadeli mevduatın faizi ise yüzde 45,21'i buldu.

-1 Ocak- 6 Ekim 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 58 oranında artarak 10 milyon 444 bin oldu.

-Basit olarak bir emekli aylığı (dosya bazında) alan kişi başına kaç aktif çalışan sigortalının düştüğünü gösteren sosyal güvenlik sisteminde aktif/pasif oranı Temmuzda 1,7'ye kadar geriledi. Bu oran 2022 yılı sonunda 2'ye kadar yükselmişti.

-Yeni açılan şirket ve gerçek kişi ticari işletme sayısının yüzde 6,1 oranında azaldığı bu dönemde kapananların sayısı ise yüzde 15,9 oranında artış gösterdi.

REEL SEKTÖRÜN DÖVİZ AÇIĞI 79 MİLYAR DOLARA İNDİ

- Finansal kesim dışındaki firmaların kur riski (döviz açığı) temmuzda 3,6 milyar dolar azalarak 79,2 milyar dolara kadar geriledi. Sektörün döviz açığında yılın ilk yedi aylık dönemdeki toplam küçülme ise 8,2 milyar dolar oldu.
- Türk lirasının yüksek oranda değer kaybetmesi nedeniyle döviz açığı bulunan firmaların önemli ölçüde kur zararı yazdığı temmuz ayında, reel sektör döviz varlıklarını 3,1 milyar dolar artırarak 171,9 milyar dolara çıkarırken, döviz yükümlülüklerini ise 449 milyon dolar azaltarak 251,2 milyar dolara indirdi.
- Reel sektörün döviz yükümlülüklerinin 103,3 milyar dolarla büyük bölümünü yurt içi bankalardan kullanılan döviz kredileri oluşturuyor. Sektörün bankalar dışındaki finansal kuruluşlara olan borçları ise 4,7 milyar dolar düzeyinde bulunuyor.
- Reel sektörün yurt dışına 102,4 milyar dolarlık kredi, 40,2 milyar dolarlık da ithalat borcu bulunuyor.
- Reel sektörün döviz varlıklarının ise 108,3 milyar doları kur korumalı mevduatlar da dahil yurt içi ve yurt dışı bankalardaki döviz mevduatlarından oluşuyor. 38,8 milyar dolar ihracat alacağı bulunan reel sektörün yurt dışındaki sermaye yatırımlarının değeri ise 22,9 olarak hesaplanıyor.
- Reel sektör döviz kuru her bir lira arttığında yaklaşık 79 milyar lira zarar yazıyor.

YILLIK DIŞ TİCARET AÇIĞI KÜÇÜLME EĞİLİMİNDE

- Ağustos ayında 118,3 milyar dolarla tarihi bir zirve yapan Türkiye'nin son 12 aylık dış ticaret açığı eylülde 113,7 milyar dolara geriledi.
- Ticaret Bakanlığının öncü verilerine göre eylülde Türkiye'nin ihracatı geren yılın aynı ayına göre sadece yüzde 0,3 oranında artarak 22,7 milyar dolar olurken, ithalat yüzde 14,1 oranında daralarak 27,8 milyar dolara geriledi. Dış ticaret açığı ise yüzde 48 oranında azalarak 5 milyar dolar oldu.
- İhracatın değer olarak neredeyse yerinde sayması, ithalatın da azalmasının gerçek nedeninin, miktarsal azalmadan değil hem ihracat hem de ithalat fiyatlarındaki düşüş eğiliminden kaynaklandığı tahmin ediliyor. Henüz ağustos ve eylül dış ticaret endeksleri açıklanmamakla birlikte önceki aylarda hem ihracat hem de ithalat fiyatları azalma eğilimindeydi.
- Ocak-Eylül döneminde ise Türkiye'nin ihracatı yüzde 0,3 oranında azalarak 187,5 milyar dolar olurken, ithalat yüzde 1,3 oranında artarak 274,8 milyar dolar, dış ticaret açığı ise yüzde 5 oranında artarak 87,3 milyar dolar oldu.
- Dış ticaret hacminin yerinde saydığı ocak-eylül döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 68,2'ye indi.

MERKEZ BANKASIN NET REZERVİ -56,3 MİLYAR DOLARA İNDİ

- Kiralık dövizle (swap) brüt rezerv yapmaya devam eden Merkez Bankasının, swap borçlarının 2,3 milyar dolar azaldığı 22 - 29 Eylül haftasında brüt rezerv 3,3 milyar dolar azaldı, zaten eksi durumdaki net rezerv ise 1,1 milyar dolar daha azalarak -55,2 milyar dolardan -56,3 milyar dolara geriledi.
- Söz konusu haftada brüt rezerv 125,5 milyar dolardan 122,2 milyar dolara geriledi.
- Brüt rezervin 81,6 milyar doları son 2,2 milyar dolar azalan döviz varlıklarından, 40,6 milyar doları ise yine son hafta 1,1 milyar dolar azalan altın varlıklarından oluşuyor.
- Brüt rezervin yüzde 63'ü yurt içi ve yurt dışından yapılan swap borçlanmalarından kaynaklanıyor.
- 29 Eylül itibarıyla 123,8 milyar dolarlık dış varlığı (döviz ve altın) bulunan Merkez Bankasının bilançosunda (Hazine ye olan borçları da dahil) 111,4 milyar dolarlık; bilanço dışında ise 77 milyar dolarlık swap (Katar, BAE, Çin gibi ülkelerin merkez bankalarına ve yerli bankalara) olmak üzere toplam 188,3 milyar dolarlık yükümlülüğü bulunuyor.
- Kamunun, Merkez Bankasındaki döviz mevduatı yükümlülük olarak kabul edilerek hesaplanan net rezerv (eksi) -64,5 milyar dolar olarak gözüküyor. Bu tanıma göre net rezervde son haftada 1,2 milyar dolarlık azalış gözlemlendi.

- Kamunun döviz mevduatı yükümlülük kabul edilmeden hesaplanan net rezerv ise son hafta 1,1 milyar dolar azalarak -56,3 milyar dolara geriledi.
- Rezervde yaşanan 3,3 milyar dolarlık düşüşün 2,3 milyar dolarının swap borlarındaki azalmadan, 1 milyar dolarının ise döviz satışından kaynaklandığı anlaşılıyor.

KREDİ- MEVDUAT: KKM'DE AZALMA YAVAŞLIYOR

- Bankalardaki mevduat 22-29 Eylül haftasında 24,4 milyar lira azalarak 13,31 trilyon liraya gerilerken, kredi stoku 22,5 milyar liralık genişlemeyle 10,69 trilyon lira oldu. Mevduatın krediye dönüşüm oranı da yüzde 80,3 oldu.
- Yıl başından bu yana mevduat yüzde 50,1, kredi stoku ise yüzde 41,2 oranında genişledi.
- Kur korumalı mevduatlar 1,3 milyar lira daha azalarak 29 Eylül itibarıyla 3 trilyon 304 milyar liraya geriledi. Bir önceki hafta da 2,1 milyar lira azalan KKM'lerin azalış hızı yavaşlıyor.
- **Dolarizasyon Oranları:** Bankalarda döviz cinsinden açılan hesaplar söz konusu haftada 4,1 milyar dolar azalarak 199 milyar dolara indi. Bu kapsamdaki gerçek kişilerin döviz mevduatı 2,1 milyar dolar dolar azalarak 122,2 milyar dolar oldu. Bu azalışın önemli bir kısmı çapraz kur değişiminden kaynaklandı.
- Yabancı para cinsinden açılan mevduatların toplam mevduata oranı, 29 Eylül itibarıyla yüzde 40,8'e indi.
- Gerçek kişilerin mevduatlarındaki dolarizasyon oranı ise yüzde 42,3 oldu.
- İstatistiklerde TL olarak gösterilen ancak dövize endeksli olan (son haftalarda fiilen yaşandığı gibi çözüldüğünde dövize giden) KKM'ler de döviz mevduatı sayılarak hesaplanan gerçek dolarizasyon oranı ise 65,6'ya geriledi. Gerçek dolarizasyon oranı yüksek kalmaya devam ediyor.
- **Kredi Stoku:** Kredi stoku ise aynı haftada 102,2 milyar lira artarak 10,69 trilyon lira oldu. TL cinsinden kredilerin 79,8 milyar lira arttığı 22-29 Eylül haftasında döviz kredileri ise 403 milyon dolar azaldı.
- Bankaların vadesinde tahsil edemediği için icra takibine aldığı krediler ise 168,3 milyar liraya geriledi.

VATANDAŞLARIN BORCU BÜYÜMEYE DEVAM EDİYOR

- Tüketici kredisi faiz oranlarının aylık yüzde 5'e yıllık yüzde 60'a yaklaşmasına rağmen bireysel kredi kullanımı artıyor. Özellikle yüksek enflasyon ve geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla harcayarak borçlanmaya devam ediyor.
- Vatandaşların bankalar ve finans kuruluşlarına olan bireysel kredi ve kredi kartı borç bakiyesi 22 – 29 Eylül haftasında 34,9 milyar lira artarak 2 trilyon 466 milyar liraya yükseldi.
- Söz konusu haftada tüketici kredilerinde 7,4 milyar liralık yaşanırken, kredi kartı borç bakiyesinde ise 27,5 milyar lirayla oldukça yüksek miktarda bir artış oldu.
- Yıl başından bu yana ise tüketici kredileri yüzde 32,9 oranında artarak 1 trilyon 489 milyar liraya, kredi kartı borç bakiyesi ise yüzde 115,3 oranında artarak 977 milyar liraya yükseldi.
- Bankaların zamanında tahsil edilemediği için icra takibine aldıkları vatandaşlardan olan kredi alacakları ise yılbaşından bu yana 9,4 milyar liralık artışla 39,7 milyar liraya çıktı. Varlık yönetim şirketlerinin kontrolünde ise 36,6 milyar liralık bir batık tüketici kredisi alacağı bulunuyor.
- Bu arada vatandaşların TOKİ'ye de 46 milyar liralık taksitli konut borcu bulunuyor.

BANKALAR SEKİZ AYDA 871 BİN VATANDAŞ İÇİN İCRA BAŞLATTI

- Bankalar bu yılın ocak-ağustos döneminde bireysel kredi borcunu ödeyemeyen toplam 561 bin 930 ve kredi kartı borcunu ödeyemeyen 542 bin 996 kişiyi icra takibine aldı.
- Hem kredi kartı hem de bireysel kredi borcu yüzünden takibe alınanlar tek kişi sayıldığında bu dönemde toplam 870 bin 513 vatandaş bankalara olan kredi kartı ve tüketici kredisi borcunu ya da her ikisini birden ödeyemediği için icraya verildi.
- Risk Merkezinin verilerine göre son beş yılda bankalar tarafından icraya verildiği halde borcunu ödeyemeyen vatandaş sayısı ise ağustos sonu itibarıyla 3 milyon 845 bin kişiye yükseldi.

- Buna göre bankaların takibinde 2 milyon 386 bin 540, varlık yönetim şirketlerinin takibinde de toplam 2 milyon 62 bin 208 vatandaş bulunuyor.

FAİZ ORANLARI YÜKSELMEYE DEVAM EDİYOR

- Merkez Bankasını parasal sıkılaştırma politikası ve KKM'den dönen mevduatın TL mevduata dönüşünün özendirilmesi TL mevduat faizini artırmaya devam ediyor. Bankalar, 22 - 29 Eylül haftasında tüm vadelerdeki TL mevduatın ortalama faizini 2,58 puan daha artırarak yüzde 37,15'e kadar çıkardılar. Üç ay vadeli mevduatın faizi ise yüzde 45,21'i buldu.
- Bankalar, 22 – 29 Eylül haftasında ihtiyaç kredisi faizlerini 0,14 puan artırarak yüzde 59,07'ye çıkardılar. Taşıt kredisi faizini ise 2,21 puan azaltarak yüzde 40,87'ye, konut kredilerinin faizini ise 0,58 puan azaltarak yüzde 42,21'e indirdiler. Bütün bireysel kredilerin ortalama faizi ise yüzde 57,20 oldu.
- TL ticari kredilerin faizi 3,04 puan artarak yüzde 45,23 oldu. Dolar cinsinden ticari kredi faizi yüzde 9,73, Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 8,08 oldu. TL Ticari kredi faizlerinde yılbaşından bu yana 31,16 puanlık artış yaşandı.
- İkincil piyasada, iki yıl vadeli tahvilin yıllık faizi geçen hafta sonu itibariyle önceki hafta sonuna göre 0,20 puan artarak yüzde 24,17'ye çıktı. Beş yıl vadelinin faizi yüzde 28,62, on yıl vadelinin faizi de yüzde 26,64 oldu.
- Hazinesin beş yıl vadeli dış borçlanma kağıtlarının (Eurobond) faizi de 8,55 seviyesine yükseldi.
- Türkiye'nin risk primi (CDS) ise önceki hafta yeniden 400 puanın üzerine çıktı. Önceki hafta sonuna göre yüzde 3,95 oranında artarak 406,84 oldu. CDS, 300 olan aşırı kırılganlık göstergesinin ve 350 olan Türkiye'nin uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde seyretmeye devam ediyor.

DÖVİZ KURU-ALTIN BORSA

- Merkez Bankasının açıkladığı kurlara göre dolar kuru geçen hafta önceki haftaya göre yüzde 0,66 oranında artarak 27,56 TL'ye çıktı, Euro kuru ise yüzde 0,16 oranında artarak 29,08 TL seviyesine yükseldi.
- Dolar kuru yıl başından bu yana yüzde 47,4, Euro kuru ise yüzde 45,9 oranında arttı. Bu dönemdeki enflasyon (*Ocak-Eylül yüzde 49,86*) dikkate alındığında TL yıl başına göre **reel olarak** az da olsa değerlenmiş durumda.
- **TL'nin yıl başından bu yana carikurla değer kaybı** ise dolara karşı yüzde 32,1, Euroya karşı yüzde 31,4 oldu.
- 1 Ocak – 6 Eylül 2023 dönemi ortalama dolar kuru ise 22,28 liraya kadar yükseldi. Ortalama dolar kurunun yılın tamamı için 24,30 TL'yi bulacağı hesaplanıyor. (Son OVP'de 23,88 TL olarak öngörülmüştü)
- Geçen fiyatı değişmeyip 1,627,7 lirada kalan gram altın fiyatlarında yıl başından bu yana ise yüzde 48,6 oranında artış yaşandı, Borsa endeksi geçen hafta yüzde 1,56 oranında arttı. Borsada yılbaşından bu yana yaşanan yükseliş ise yüzde 53,7 olarak hesaplandı.

İCRA DAİRELERİNE BU YIL 10,4 MİLYON YENİ DOSYA GELDİ

- 1 Ocak- 6 Ekim 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 58 oranında artarak 10 milyon 444 bin oldu.
- Ayrı dönemde, aboneliklerden kaynaklanan icradaki bazı alacaklardan vazgeçilmesinin de etkisiyle 11 milyon 950 bin dosya da sonuçlandırıldı ya da işlemden kaldırıldı.
- Dolayısıyla UYAP üzerinden açılan ve icra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı 6 Ekim itibariyle 21 milyon 718 bine geriledi.

SOSYAL GÜVENLİKTE AKTİF/PASİF ORANI DÜŞÜYOR

- Basit olarak bir emekli aylığı (dosya bazında) alan kişi başına kaç aktif çalışan sigortalının düştüğünü gösteren sosyal güvenlik sisteminde aktif/pasif oranı temmuzda 1,7'ye kadar geriledi. Bu oran 2022 yılı sonunda 2'ye kadar yükselmişti.
- SGK'nın verilerine göre bu yılın ilk sekiz aylık döneminde SGK'ya kayıtlı aktif sigortalı sayısı EYT düzenlemesinin de etkisiyle 1 milyon 141 bin kişi azalarak 24 milyon 903 bin kişiye kadar gerilerken, SGK'dan

aylık alanların sayısı ise (dosya bazında) 1 milyon 538 bin artarak 14 milyon 667 bin kişiye çıktı.(SGK bu kadar dosyadan 15 milyon 468 bin kişiye aylık ödüyor)

- SGK'nın aktif/pasif dengesindeki bu düşüşün EYT'den emeklilikler arttıkça ve ekonomik durgunluk derinleştikçe artacak işsizlik yüzünden devam edeceği tahmin ediliyor.
- Aktif/pasif dengesindeki bu bozulma da henüz SGK'nın mali tablolarına tam olarak yansımış değil. Zira yüksek enflasyon ve EYT nedeniyle borçlanmalardan gelen tek seferlik gelirlerin etkisiyle SGK'nın gelirleri yüzde 117,3 oranında artarken, giderlerdeki artış yüzde 112,4'te kaldı.
- Buna rağmen sistemin finansman açığı büyümeye etti. Geçen yıl ocak-temmuz döneminde 25,7 milyar lira olan SGK'nın finansman açığı bu yıl 29,1 milyar liraya yükseldi. Bu açık Merkezi Yönetim bütçesinden karşılanıyor.
- Bütçeden finansman açığı ve diğer nedenlerle SGK'ya aktarılan para da geçen yıla göre yüzde 100 oranında artarak 451,3 milyar liraya yükseldi.
- SGK'nın mali tablolarında önümüzdeki aylarda daha hızlı bir bozulma yaşanması ve bunun sistemin Merkezi Yönetim Bütçesine olan yükünü de daha fazla artırması bekleniyor.

YENİ AÇILAN YİRKET SAYISI AZALIRKEN KAPANANLAR ARTIYOR

- TOBB'un verilerine göre bu yıl ocak-ağustos döneminde 96 bin 764 yeni şirket ve gerçek kişi ticari işletmesi kurulurken, 47 bin 394 şirket veya gerçek kişi ticari işletme kapandı.
- Yeni açılan şirket ve gerçek kişi ticari işletme sayısının yüzde 6,1 oranında azaldığı bu dönemde kapananların sayısı ise yüzde 15,9 oranında artış gösterdi.
- Aynı dönemde yeni sesçil edilen esnaf sayısı ise yüzde 7,4 oranında artarak 210 bin 521'e yükselirken, kapanan esnaf sayısı ise yüzde 19 oranında artarak 88 bin 731'e yükseldi.

İTHALATTAKİ OLUMSUZ REKORLAR ÖRTBAS EDİLİYOR!

Eylül'de aylık dış ticaret açığı yaklaşık 5 milyar dolar olurken, ocak-eylül dönemi 9 aylık açık 90 milyar dolara dayandı. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 68'e geriledi. Yeni Ticaret Bakanı da kendisinden önceki bakanlar gibi 'Cumhuriyet tarihinin aylık ihracat rekoru' söylemine sarılıyor. İthalattaki rekorlar örtbas ediliyor!

Eylül ayı dış ticaret rakamları, dış ticaret açığındaki risklerin artarak devam ettiğini gösteriyor. Geçen yılın aynı ayına kıyasla ihracat yüzde 0,3 artarken, ithalatta geçen yılın aynı ayına göre yüzde 14,1 düşüş yaşanmasına karşılık aylık açık yaklaşık 5 milyar dolar oldu. Bakan Bolat, dış ticaret açığında büyüyen tehlikeyi görmezden gelmeyi tercih ediyor.

Eylül ayında ihracat, geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 0,3 artışla 22 milyar 670 milyon dolar olurken ithalat yüzde 14,1 azalmasına rağmen 27 milyar 658 milyon dolar oldu. İhracat ve ithalatın toplamından oluşan dış ticaret hacmi eylülde yüzde 8,2 azalarak 50 milyar 328 milyon dolara indi. Dış ticaret açığı aylık olarak 4 milyar 988 milyon dolar tutarında gerçekleşti.

Ocak-eylül döneminde ihracatın 9 aylık toplamı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0,3 azalarak 187 milyar 464 milyon dolara geriledi. İthalat ise geçen yılın ocak-eylül döneminde kıyasla yüzde 1,3 arttı. Bu yılın ocak-eylül dönemindeki toplam ithalat 274 milyar 755 milyon dolar oldu.

Eylül ayında 5 milyar dolara yaklaşan açıkla birlikte ocak-eylül dönemindeki dış ticaret açığı toplamı geçen yılın ocak-eylül döneminde göre yüzde 5 artarak 87 milyar 291 milyon dolara yükseldi. İhracatın ithalatı karşılama oranı, yüzde 68,2'ye indi.

Eylül ayında 19,7 milyar dolar olan hammadde ve ara malları ithalatı, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 23,6 gerilemeyi gösteriyor. Buna karşılık tüketim malları ithalatında yüzde 37,4 yükseliş yaşandı ve ithalat tutarı 3 milyar 779 milyon dolar oldu.

Dış ticaret açığında yaşanan kriz, büyüyen tehlike görmezlikten gelindiğinde, yok sayıldığında, ortadan kalkmıyor, yok olmuyor. Sadece ihracattaki aylık rekorlardan söz ederek dış ticareti yalnızca ihracattan ibaret sayarak dış ticaretin yönetilmeye çalışılması, iktidarın her alanda olduğu gibi ihracatta ve dış ticarete de algi siyasetinin bir göstergesi.

Aylık düzeyde ihracat rakamları önceki do nemele göre artmış gibi görünse de ithalattaki artış çok daha fazla.

Nitekim Ticaret Bakanı Ömer Bolat, yaptığı açıklamada ocak-eylül dönemindeki 9 aylık ihracatın 187 milyar 464 milyon dolar olarak gerçekleştiğini, 'geçen yıl ile aynı düzeyde kafa kafaya bir rakam' olduğunu dile getirdi. Bu sözlerle aylık bazdaki rekorların bir anlam ifade etmediğini de bizzat Ticaret Bakanının kendisi itiraf ediyor.

Dış ticarete asıl üzerinde durulması gereken vahim durum, ithalattaki nispi düşüşe karşılık, tüketim malları ithalatının artmaya devam etmesi. İhracata ve üretime dönük yatırım malı, ara malı, hammadde ithalatının ise gerilemesi. Bu da ihracat artışının neden yüzde 0,3'e indiğini, yavaşladığını ortaya koyuyor.

TALİMATLI-KONTROLLÜ-MAKYAJLI ENFLASYONA DÖNÜŞ

Yüzde 4,75 oranındaki eylül ayı enflasyon artışı, son beş yıldaki eylül ayı ortalamasının yaklaşık 2 katı düzeyinde. Eğitimde aylık enflasyon yüzde 30, yıllık yüzde 80 iken, gıdada yıllık yüzde 75'e ulaşırken TÜİK'in enflasyon verileri yine hesap oyunlarını akla getiriyor. Yarı yarıya düşüş, 'makyajlı enflasyona dönüşü' gösteriyor!

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Eylül 2023 enflasyon verileri, Orta Vadeli Program'daki (OVP) yüzde 65'lik yılsonu hedefinin kağıt üzerinde tutturulması için yeniden 'talimatlı-kontrollü-makyajlı enflasyon' hesabına dönüldüğünü sergiliyor.

TÜİK'in resmi verileriyle son beş yılın eylül ayı enflasyon ortalaması yüzde 2,52 idi. Geçen hafta açıklanan eylül TÜFE rakamı aylık yüzde 4,75, yıllık yüzde 61,53 oldu. ENAG'ın yıllık enflasyon rakamı yüzde 130, İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) yüzde 73,18. Eylülde temmuz ve ağustosa kıyasla yarı yarıya düşük açıklanan TÜFE'ye rağmen seçim sonrası temmuz-ağustos-eylüldeki üç aylık enflasyon toplamı yüzde 25,11 düzeyine ulaştı. Temmuzdaki maaş artışlarının tamamı enflasyonla geri alındı.

TÜİK'in verisini tartışmalı hale getiren gelişmeler enflasyon sepetindeki kalemler açısından gerçekleşen tablodan kaynaklanıyor. Eylül itibarıyla yıllık yüzde 61,53 oranında artışa karşılık, gıda enflasyonu yıllık yüzde 75'e düzeyinde gerçekleşmiş. Daha da çarpıcı olan eğitim harcamalarındaki enflasyon rakamları. Bu kalemden eylüldeki aylık artış yüzde 30,27 olurken, yıllık enflasyon oranı yüzde 80,96 oranında.

Geçen yılın eylül ayında eğitim harcamalarındaki aylık enflasyon artışı yüzde 7, yıllık 36,7 idi. Geçen yılın aynı ayına göre eğitimdeki enflasyon artışı aylık bazda 4,5 kat yıllık bazda yaklaşık 3 kat daha yüksek seviyelere ulaşmış. TÜİK'in enflasyon sepetinde eğitim harcamalarının payı sadece 1,67 düzeyinde. Sepette oldukça düşük tutulan bu paydan dolayı, eğitim harcamalarındaki olağanüstü enflasyon artışının resmi manşet enflasyona yansımaları sınırlı düzeyde kalıyor. Özel okul ve üniversite ücretlerine, servis ücretlerine yapılan zamların yüzde 150-250 arasında olduğu, devlet üniversitelerinin yemek ücretlerine yüzde 200 oranında artış yaptığı göz önünde tutulduğunda eğitim ve gıda enflasyonundaki gerçek tablonun TÜİK'in enflasyon hesabına yansıtılmadığı anlaşılıyor.

Eylülde aylık yüzde 4,75 oranında açıklanan rakamla birlikte bu yılın ocak-eylül dönemi 9 aylık enflasyon toplamı yüzde 49,86'ya ulaştı. OVP'de yılsonu için ilan edilen yüzde 65 hedefinin tutması için ekim-kasım-aralıkta üç aylık enflasyon artışının yüzde 15'i aşmaması gerekiyor.

Bu tabloya göre, yılın son üç ayındaki aylık TÜFE artışının azami yüzde 4-5 arasında veya daha düşük gerçekleşmesi gerek. İktidar, 'enflasyonun aylık artış hızı yavaşlayacak, enflasyonda belirgin düşüş 2024 ikinci yarısında başlayacak' söylemini dillendiriyor. Bu söylemle **TÜİK'e daha düşük aylık artış oranı açıklaması yönünde siyasi talimat sinyali veriliyor!** Milyonlarca memur, emekliye verilecek maaş zamlarının, asgari ücrette yapılacak artışın gerçek enflasyonun altında tutulabilmesinin alt yapısı hazırlanıyor!

MERKEZ BANKASI YEREL SEÇİME DOĞRU SİYASİ TALİMATLARA AÇIK!

Yeni ekonomi ve Merkez Bankası (MB) yönetiminin yerel seçime doğru siyasi talimat doğrultusunda seçim ekonomisine kaynak stoklayacağı anlaşılıyor. ABD'den transfer edilen Merkez Bankası Başkanının kısa sürede tek adam yönetimine uyum sağladığı, iktidarın siyasi kazanımlarını önceleyen sınırların dışına çıkmayacağı gözleniyor!

Küresel sermaye ve finans çevrelerinde 'tanınırlık' kriteriyle ABD'den transfer edilen Merkez Bankası Başkanı Gaye Erkan'ın TBMM üyelerine yaptığı sunumda kullandığı ifadeler, sorulara verdiği yanıtlar ve çizdiği ekonomik tablo, seçim sonrası 'rasyonel politikalara geçiş' söylemiyle dillendirilen sürecin bir görüntüden ibaret olduğunu,

yerel seçime kadar içeride ve dışarıda bir algı oluşturularak seçim ekonomisine yatırım yapılacağını gösterdi. Hemen her cümlesine 'Cumhurbaşkanımızın talimatlarıyla' diyerek başlayan Merkez Bankası Başkanının '**dezenflasyonist politikalar tavizsiz sürdürülürken, büyümeden de taviz verilmeyecek**' ifadesi, yerel seçim öncesi, faiz ve parasal sıkılaştırma politikalarının gevşetilerek seçim ekonomisine ve iktidarın oy amaçlı kaynak dağıtımına olanak sağlanacağını işaret ediyor. Merkez Bankası Başkanı, enflasyonla mücadele içinde büyüme için bir 'eşik değer katsayısı' belirleneceğini, buna dönük politikaların kamuoyuna açıklanacağını dile getiriyor. Bu sözleri, yılbaşına kadar yüklü zamlar, kemer sıkma, parasal sıkılaştırma, faiz artışları vb. yollarla stoklanacak kaynakların yılbaşından itibaren serbest bırakılarak iktidarın kullanımına sunulacağı, 31 Mart 2024'te yapılacak yerel seçime kadar üç ay süreli geçici parasal gevşeme ve bolluk sürecinin devreye alınacağı anlamına geliyor.

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) belirlediği yıllık enflasyon eşik değeri yüzde 3,62. Enflasyon bu eşik değerin altında kalırsa büyümeye etkisi pozitif, üzerine çıkarsa negatif olacak. Oysa Merkez Bankası'nın ve OVP'nin yılsonu enflasyon hedefi yüzde 65, 2024 için yüzde 33. TÜİK'in resmi aylık enflasyonu temmuz-ağustosta yüzde 9'un üzerinde. Eylül'de aylık yüzde 4,75. **Türkiye'nin aylık enflasyonu, OECD'nin yıllık enflasyon eşik değerinin kat kat üstünde!** O halde 'büyümeden taviz vermeden enflasyonla tavizsiz mücadele' vaadi nasıl gerçekleşecek?

Merkez Bankası Başkanı, "Cumhurbaşkanı beni atadığında, 'TC Merkez Bankası Kanunu'na uygun bir şekilde fiyat istikrarını sağlayın, hayat pahalılığını bu milletin gündeminden çıkarın' talimatını vermişti. Biz talimatı aldık ve onun doğrultusunda yolumuza devam etmekteyiz" diyor.

Oysa aynı TC Merkez Bankası yasası yıllardır yürürlükte.

Madem yasayı uygulayıp fiyat istikrarını sağlamak mümkündü, niye faize nas deyip, yasayı yok sayıp göz göre göre ekonomiyi ateşe attılar?

Merkez Bankası Başkanı, Kur Korumalı Mevduata (KKM) haziran sonuna kadar 150 milyar TL ödendiğini söylerken ekime kadar ne kadar ödendiğini açıklamıyor. Bir yandan kendinden önceki tüm bu akıl ve bilim dışı yanlışların üstünü örtüyor, diğer yandan 'Cumhurbaşkanımız bilime değer ve önem veren bir liderdir' diyerek asıl bu akla-bilime aykırı yanlışların tek sorumlusunu masum gösteriyor. **KKM'nin ekonomi üzerinde nasıl bir saatli boya dönüştüğünden hiç söz etmiyor!**

GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK YÜZDE 23'E YÜKSELDİ

TÜİK verilerine göre, Türkiye'de geniş tanımlı işsizlik yüzde 23'e çıktı. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı ise yüzde 17.2 oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), ağustos ayına ilişkin işgücü istatistiklerini açıkladı.

Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 56 bin kişi azalarak 3 milyon 223 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0.2 puan azalarak yüzde 9.2 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde %7.5 iken kadınlarda %12.6 olarak tahmin edildi.

İstihdam edilenlerin sayısı ağustos ayında bir önceki aya göre bin kişi artarak 31 milyon 686 bin kişi, istihdam oranı ise değişim göstermeyerek yüzde 48.4 oldu. Bu oran erkeklerde yüzde 65.6 iken kadınlarda yüzde 31.5 olarak gerçekleşti.

Kadınlarda İşgücüne Katılma Oranı Yüzde 36!

İşgücü ağustos ayında bir önceki aya göre 55 bin kişi azalarak 34 milyon 909 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0.1 puan azalarak yüzde 53.3 olarak gerçekleşti. İşgücüne katılma oranı erkeklerde yüzde 70,9 iken kadınlarda yüzde 36 oldu.

Genç Nüfusta İşsizlik Yüzde 17.2

15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,7 puanlık azalış ile yüzde 17.2 oldu.

Bu yaş grubunda işsizlik oranı; erkeklerde yüzde 14.2, kadınlarda ise yüzde 22.7 olarak tahmin edildi.

İstihdam edilenlerden referans döneminde işbaşında olanların, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış haftalık ortalama fiili çalışma süresi ağustos ayında bir önceki aya göre 1,1 saat azalarak 43,3 saat olarak gerçekleşti.

Geniş Tanımlı İşsizlik Yüzde 23'e Yükseldi

Zamana bağılı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı ağustos ayında bir önceki aya göre 0,4 puanlık artış ile yüzde 23 oldu.

YAŞLI NÜFUS İŞKUR KAPISINDA

Ekonomik kriz nedeniyle çalışmak zorunda olan ve ödeme dışında tutulan emekliler İŞKUR kapısında iş bekliyor. Yılın ilk 9 ayında 60-65 yaş üstü 6 bin 349 kişi işe yerleştirildi, 22 bin 115 kişi ise iş için kaydoldu.

Ülkede giderek derinleşen ekonomik kriz, 7'den 77'ye milyonlarca yurttaş yoksulluğun pençesine attı. Ailesinin ekonomik durumu nedeniyle çalıştırılan çocuk sayısı her geçen gün artarken yasal olarak emekliliği hak eden çok sayıda yurttaş da "sefalet ücreti" olarak nitelendirilen emekli maaşları ile geçinemediği için çalışmaya devam etmek zorunda kaldı. İŞKUR'un ocak-eylül dönemine yönelik verileri de emeklilerin içinde bulunduğu vahim tabloyu gözler önüne serdi.

Verilere göre, 60-64 yaş grubundaki 4 bin 892 yurttaş ve 65 yaş üzeri yaş grubundaki bin 457 yurttaş ocak-eylül döneminde işe yerleştirildi. İŞKUR aracılığıyla işe yerleştirilen 60 ve 65 yaş üstü yurttaşların toplam sayısı ise 6 bin 349 oldu. Bu kişilerin bin 338'inin kadın 5 bin 11'inin ise erkek olduğu bildirildi. Kayıtlı işsizlerin bekleme sürelerine yönelik veri de emeklilerin içinde bulunduğu durumu ortaya koydu. Buna göre 60-64 yaş grubundaki 16 bin 53 kişi ile 65 yaş ve üstü grubundaki bin 62 kişinin iş beklediği belirtildi. İŞKUR'a kayıtlı işsiz 60 yaş ve üzeri yurttaşların 5 bin 156'sının, bir yıldan fazla süredir iş beklediği ifade edildi.

İşsizlik ödeneğine başvuran 60 yaş üstü yurttaşların sayısı da dikkat çekti. Ocak-Eylül 2023 döneminde toplam 5 bin 285 yurttaş işsizlik ödeneği için başvuru yaptı. Başvuruların yalnızca 2 bin 789'u karşılanabildi.

İŞKUR'un, "nitelikli işgücü temin etmekte zorlanan işverenlerin işe alacakları kişileri işyerinde belli bir süre gözlemlemesi ve eğitim vererek işe alması" amacıyla başlattığı İşbaşı Eğitim Programları'na katılan 60 yaş üstü yurttaşların sayısı da kayıtlara yedi olarak geçti.

Emekliye Ödemede Kapsam Genişlemeyecek

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan, çalışmayan emeklilere yapılacak 5 bin liralık ödemeye ilişkin, "Çalışan emeklilerimizi kapsam dışında bıraktık. Gündemimizde başka bir çalışma söz konusu değil" dedi. Işıkhan memur ve emeklilerin beklediği zam hakkında ise "SSK, Bağ-Kur yüzde 38'e yakın, kamu görevlileri ve emeklilerimiz yüzde 50'ye yakın bir artış olacağını öngörebiliyoruz" ifadelerini kullandı.

EMEKLİYİ AYIRDILAR, ÇALIŞANA ÖDEME YOK

Açlık sınırı altında maaşla yaşam mücadelesi veren emekliler, tek seferlik 5 bin TL ödeme kararıyla yine hayal kırıklığı yaşadı. Prof. Çelik, çalışan emeklilerin ödeme dışında tutulmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirtti.

AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, çalışmayan emeklilere bir defaya mahsus olarak 5 bin lira verileceğini duyurdu. Emekli sendikaları ve muhalefet karara sert tepki gösterdi. Sosyal politika uzmanı Prof. Dr. Aziz Çelik, "Çalışan emekliler cezalandırıyor. Eşitlik ilkesine aykırıdır" dedi.

Seçim öncesi mart ayında yapılan seyyanen artışla en düşük maaşları 7 bin 500 TL yükseltilen emekliler seçim sonrası adeta unutuldu. Temmuz ayında yapılan yüzde 25'lik artışa rağmen kök maaşları düşük olan milyonlarca emekli zam alamadı. Yüksek enflasyon nedeniyle aylıkları her geçen gün eriyen emekliler, miting ve eylemler yaparak seslerini yükseltti. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve ekonomi yönetimi emeklilerin tepkisi karşısında zam için TBMM'nin açılacağı ekim ayına işaret etmişti.

Kimler Yararlanacak

Emeklilerin zam umudu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın önceki gün kabine toplantısının ardından yaptığı açıklamayla hayal kırıklığına dönüştü. Erdoğan, emeklilere bir defaya mahsus olmak üzere 5 bin lira ödeme yapmayı kararlaştırdıklarını, ödemelerin kasım ayında hesaplara yatacağını söyledi. Erdoğan, emekli olup fiilen çalışmaya devam edenlerin bu düzenlemenin dışında bırakılacağını belirtti. Ödemeden yaklaşık 12.2 milyon emekli yararlanacak ve toplam maliyeti 61 milyar lira olacak.

SGK verilerine göre temmuz ayı itibarıyla dul ve yetimlerle birlikte toplam emekli sayısı 15 milyon 467 bin kişi. Emeklilerden 1 milyon 776 bini sosyal güvenlik primi ödeyerek çalışmaya devam ediyor. Fiilen çalışmaya devam edenler 5 bin liralık ödemeden yararlanamayacak.

Çalışmayan emeklilere yapılacak tek seferlik ödeme düzenlemesi tepkileri de beraberinde getirdi.

Eşitlik İlkesine Aykırı

Prof. Dr. Aziz Çelik: İkramiye uygulaması eşitlik ilkesine aykırı ve ayrımcıdır. Sigortalı çalışan emeklilerin ikramiye dışında bırakılması emekliler arasında ayrımcılık anlamına geliyor. Devlet emeklilerin çalışmasını teşvik ediyor. Bu konuda yasal düzenleme yapıyor. Sonra da çalışan emeklileri cezalandırıyor. Emeklilerin çalışma sebebi düşük aylıklardır. Çalışan emeklilere ikramiye verilmemesi onları daha da mağdur edecek. Öte yandan dul ve yetimlerde de ikramiyenin tamamını alamayacak. Bir başka ayrımcılık da budur. Emekliler için yapılması gereken aylıkların insanca yaşayacak düzeye çekilmesidir. Bunun çözümü bir defaya mahsus ikramiye değildir. En düşük emekli aylığı asgari ücret düzeyine yükseltilmesi ve emekli aylıkları insanca bir seviyeye çekilmelidir. Hükümet bunu yapmak yerine göz boyamayı tercih ediyor.

Onur Kırıcı

Tüm Emeklilerin Sendikası Genel Başkanı Zeynel Abidin Ergen: Emekli büyük öfke duyuyor. Tansiyonu düşürmeye çalışıyorlar. Sendika olarak bu göstermelik parayı istemiyoruz. Emeklilere insanca yaşanacak maaş ödenmesini istiyoruz. Bir kereye mahsus 5 bin liralık bir ödeme onur kırıcıdır. İntibak yasası çıkarılmadan emeklilerin maaşları hep en altta kalacaktır. Kabul etmiyoruz. Bizde Kasım veya en geç Aralık başında Ankarada bir mitingle sesimizi bir kez daha duyurmayı planlıyoruz.

Emekli Ne İstiyor?

- Aylık bağlama oranları yükseltilmeli.
- Aylıkların alt sınırı asgari ücret seviyesine çıkarılmalı.
- Aylıkların artırılma yönteminde ekonomik büyüme hesaba katılmalı.
- Emeklilerin aylıklarının belirlenmesinde emekli sendikalarına toplu sözleşme hakkı tanınmalı.
- Sosyal devlet anlayışı çerçevesinde emekliler için barınma, ulaşım, sağlık ve kültürel hizmetlerin devamlılığını sağlamak amacıyla kanunlar çıkarılmalı.

Emekli Maaşı Eridi

AKP iktidarları döneminde emeklilerin maaşı yüksek enflasyon nedeniyle eridi. 2015 yılında bin 65 olan emekli maaşıyla 10 gram altın alınırken, bugün 7 bin 500 TL olan en düşük emekli maaşıyla 4,5 gram altın alınabiliyor.

Seneler içinde alım gücü giderek düştü

YILLAR	ASGARI ÜCRET	EN DÜŞÜK EMEKLİ MAAŞI	GRAM ALTIN FİYATI	EMEKLİ MAAŞIYLA ALINABİLEN ALTIN (GR)
2015	974	1.065	106	10
2020	2.325	2.089	407	5.1
2021	2.826	2.425	526	4.6
2022	5.500	4.516	1.014	4.5
2023	11.402	7.500	1.656	4.5

73 Yaşında Ama Çalışıyor

İkramiye değil, maaş zammı bekleyen emekliler, geçinemedikleri için çalışmak zorunda kaldıklarını belirtti. Emekli olduğu halde Ulus'ta ayakkabı boyacılığı yapan 73 yaşındaki Fikret Aydın, "Mecbur çalışıyorum. 6 bin lira kira veriyorum. 9 bin lira aylık alıyorum. Benim alacağım artışla falan 12 bin lira. Ne yapacağım?" dedi.

UMUTSUZ YURTTAŞ İŞ ARAMAKTAN VAZGEÇİYOR

İş aramaktan vazgeçenler nedeniyle işsizlik verileri gerçekdışı bir şekilde düşmüş görünüyor. Ağustos ayında sadece bin kişi istihdam olanağı buldu ancak resmi verilere göre işsiz sayısı 56 bin azaldı.

TÜİK verilerine göre ağustos itibarıyla işsiz sayısı 3 milyon 223 bin oldu. İşsizlik oranı ise yüzde 9,2 olarak hesaplandı. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı yüzde 17,2 olarak açıklandı.

TÜİK'in işsiz olarak tanımladığı kişi sayısı bir ayda 56 bin kişi azaldı. Ancak aynı dönemde istihdam edilenlerin sayısı yalnızca bin kişi arttı. 55 bin kişi ise çeşitli nedenlerle iş aramaktan vazgeçerek işgücü piyasasından koptu.

Çalışmaya hazır olup da iş aramayanlar, aslında işsiz olduğu halde son dört hafta içinde iş aramak için başvuruda bulunmayanlar, umutsuz işsizler TÜİK'in hesaplamasına göre işsiz sayılmıyor.

Bu durum TÜİK'in resmi işsizlik oranında bir miktar düşüş sağlasa da geniş tanımlı işsizlik olarak tanımlanan atıl işgücünün yüzde 22,6'dan yüzde 23'e yükselmesine neden oldu. Böylece gerçek işsiz sayısı ise 8,8 milyona ulaştı. Ağustos 2022'de 7 milyon 406 bin olan gerçek işsiz sayısı son bir yılda 1 milyon 433 bin kişi arttı.

İşsizlik Maaşına 133 Bin Başvuru

Bu arada işsizlik ödeneğine erişim giderek zorlaşıyor. İŞKUR verilerine göre Ocak-Ağustos döneminde işsizlik ödeneğine 1 milyon 101 bin 815 kişi başvurdu. Ödeneğe başvuranların sayısında bir ayda 133 bin 55 kişilik artış yaşandı.

Yılbaşından bu yana başvuruların yalnızca 491 bin 642'si işsizlik ödeneği alabildi. Geçen yıl aynı dönemde işsizlik ödeneği için başvuru yapanların yüzde 49'una bu yıl başvuruların ise yalnızca yüzde 45'ine işsizlik ödeneği verildi. Ülkenin en büyük sorunu olan işsiz gençler işsizlik ödeneği de alamıyor. Ocak-Ağustos döneminde işsizlik ödeneğine başvuranların yüzde 52'sini 15-34 yaş grubundaki işsizler oluşturdu. Bu yaş grubundan başvuruların yalnızca yüzde 37'si işsizlik ödeneği almaya hak kazandı.

Deprem Bölgesinde Başvuru Arttı

Maraş merkezli depremlerin ardından bölgede işsizlik ödeneği başvurularında ciddi artış yaşandı. Antep, Adana, Maraş ve Hatay en çok işsizlik ödeneğine başvuran iller listesinde ilk 10'a girdi. Depremden en çok etkilenen illerden olan Hatay'da işsizlik ödeneğine başvurular iki katından fazla arttı. Ağustos 2022'de 12 bin 586 olan ödenek başvurusu sayısı bu yıl 27 bin 217 oldu. İşsizlik ödeneğine başvurular bir yılda yüzde 116,25 arttı. Maraş'ta da geçen yıl aynı dönemde 13 bin 28 olan başvuru sayısı bu yıl yüzde 87,26 artarak 24 bin 396'ya yükseldi. Adıyaman'da artış yüzde 72,05 oldu.

İşsizlik Ödeneğine En Çok Başvurunun Yapıldığı 5 İl

İstanbul: 264.613

Ankara: 74.250

İzmir: 64.271

Bursa: 52.335

Antalya: 35.950

GÜVEN ENDEKSİ DİP SEVİYEDE!

Ipsos Ekonomi Dosyası'nın Eylül 2023 sonuçlarını kamuoyu ile paylaştı. Araştırma verilerine göre, ekonomi Türkiye'nin en önemli sorunu olmaya devam etti. Katılımcıların yüzde 75'i enflasyonun artmasını beklerken Türkiye güven endeksi konusunda 29 ülkede yapılan araştırmada yüzde 32 ile sondan üç ülke arasında yer aldı.

Ipsos Araştırma Şirketi, "2023 Eylül Tüketici Güven Endeksi, Dünyanın Endişeleri Araştırmaları"nın ile sadece Türkiye'yi kapsayan "Türkiye'nin en önemli sorunu nedir?" araştırmasından elde edilen bulguları derledi.

Verilere göre, küresel olarak enflasyona dair endişe seviyesinin artış gösterdiğini ortaya koydu. Türkiye'nin en önemli sorunu yüzde 86 ile ekonomi olurken enflasyonun yükselmeye devam edeceğini düşünenleri oranı ise yüzde 75 oldu.

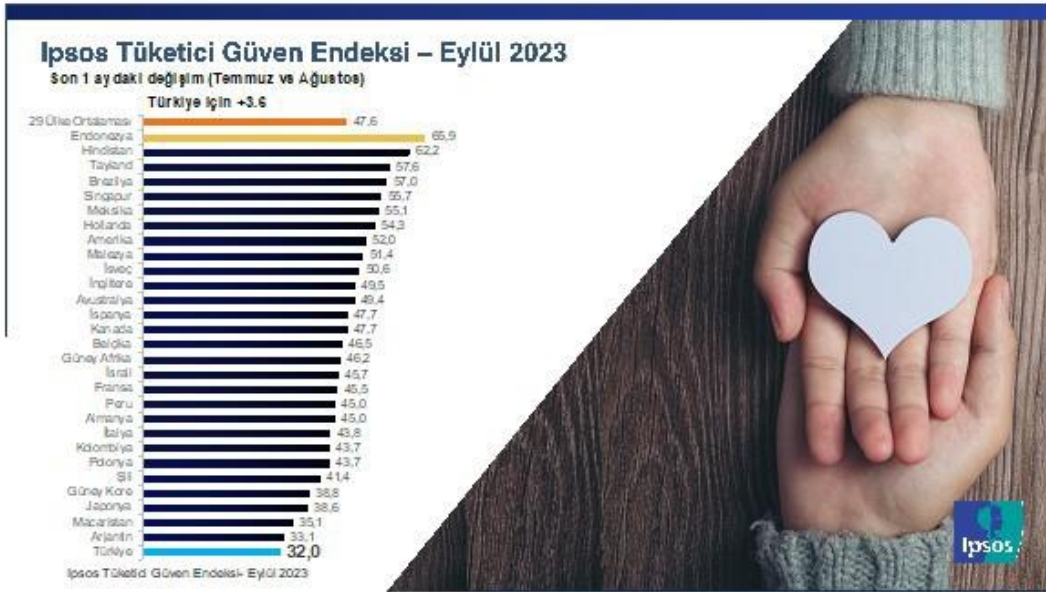
Türkiye'nin En Önemli Sorunu Nedir?

Ipsos Gündeme Dair Araştırması

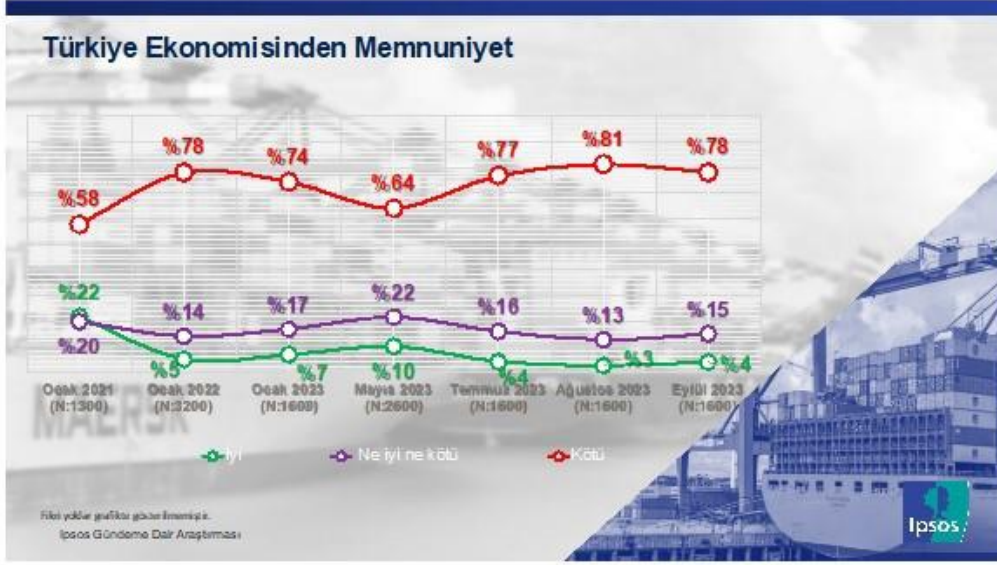

Türkiye, 29 ülkede yapılan araştırmada "güven endeksi" sıralamasında ise sondan üç ülke arasında yer aldı. Güven endeksi Türkiye'de yüzde 32,0, Arjantin'de 33,1 ve Macaristan'de 35,1 olarak kaydedildi.

Katılımcıların Yüzde 78'i Ekonomiden Memnun Değil

Araştırma verilerine göre; Eylül 2023'te ekonomiden "memnun" olanların oranı yüzde 4, "ne iyi ne kötü" bulanların oranı yüzde 15, "kötü" bulanların oranı ise yüzde 78 oldu.

Araştırma bulgularına göre ayrıca, katılımcıların yüzde 67'si döviz kurunun daha da artmasını bekliyor. Yüzde 9 kurun aynı kalmasını beklerken yüzde 13'ü düşmesini bekliyor.

BEYAZ ET ÜRETİMİNDE SERT DÜŞÜŞ

TÜİK verilerine göre, tavuk eti üretimi ağustosta aylık bazda yüzde 6 azaldı. Hindi eti üretimindeki aylık düşüş ise yüzde 29'u aştı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Kümes Hayvancılığı Üretimi, Ağustos 2023 verilerini açıkladı.

Buna göre, ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre tavuk yumurtası üretimi yüzde 4,5 artarken; tavuk eti üretimi yüzde 5,9, kesilen tavuk sayısı yüzde 7,7 ve hindi eti üretimi yüzde 29,1 azaldı.

Ocak-Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre tavuk yumurtası üretimi yüzde 4,2 artarken; tavuk eti üretimi yüzde 4,6, kesilen tavuk sayısı yüzde 7,5 ve hindi eti üretimi yüzde 11,9 azaldı.

SÜT ÜRETİMİ AĞUSTOSTA YÜZDE 8 AZALDI

TÜİK verileri, ağustos ayında yıllık bazda yüzde 8 azaldı. Tereyağı üretimindeki düşüş ise yüzde 10,3'ü buldu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023 Ağustos'a ilişkin Süt ve Süt Ürünleri Üretimini açıkladı.

Buna göre, ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütü miktarı, ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 3,1; ocak-ağustos döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3 arttı.

Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yoğurt üretimi yüzde 10,1, inek peyniri üretimi yüzde 9,1 ve ayran üretimi yüzde 5,5 artarken; tereyağı üretimi yüzde 10,3 ve içme sütü üretimi yüzde 7,9 azaldı.

Bir önceki ay 102 bin 203 ton olan içme sütü üretimi ağustos ayında yüzde 9,1 artarak 111 bin 497 ton olarak gerçekleşti.

En Büyük Düşüş Tereyağında

Ocak-Ağustos döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre, inek peyniri üretimi yüzde 9,4, ayran üretimi yüzde 7,2 ve yoğurt üretimi yüzde 3,4 artarken; tereyağı üretimi yüzde 11,7 ve içme sütü üretimi yüzde 2,2 azaldı.

Bir önceki ay 835 bin 878 ton olan ticari süt işletmelerince toplanan inek sütü miktarı Ağustos ayında yüzde 1,4 azalarak 823 bin 967 ton oldu.

SEBZE-MEYVE FİYATLARINDAKİ ARTIŞ, GIDA VE BESLENME KRİZİNİ TETİKLİYOR!

Türkiye'yi tarihinde ilk kez şeker ithal eden konuma getiren, seçimden bu yana 4 ayda şekere 6 kez zam yapan iktidar, 2023 şeker pancarı alım fiyatında yüzde 27 artış yaparak pancar üreticisini yok saydığını gösterdi. Sebze-meyve hal fiyatlarındaki yüzde 200'e varan artış, yaklaşan kış mevsiminde gıda ve beslenme krizini işaret ediyor!

Türkiye'de 36 aydan bu yana kesintisiz şekilde yükselen gıda fiyatlarına karşılık, **Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü** (FAO) küresel gıda fiyatlarının iki yılın en dip noktasına indiğini açıkladı. FAO Gıda Endeksi yüzde 12 düşerken, TÜİK'in son açıkladığı eylül rakamlarıyla Türkiye'de gıda enflasyonu yüzde 75'e yükseldi.

Türkiye'nin sebze-meyve üretiminde en büyük paya sahip Antalya'da eylül ayı hal fiyat endeksleri, sürecin çok kritik bir noktaya ilerlediğini yaklaşan kış mevsimiyle birlikte gıdada, sebze-meyvede çok ağır bir krizin baş göstereceğini ortaya koyuyor.

Antalya Ticaret Borsası (ATB), Hal Endeksi eylül ayı gerçekleşme rakamları, meyve fiyatlarındaki yıllık artışın yüzde 199,3'e, sebze fiyatlarında ise yüzde 81,74'e ulaştığını ortaya koydu. Sebze-meyvenin pazar tezgahına ve market raflarına ulaşmadan önceki en ucuz halini yansıtan hal endeksindeki bu yükseliş, sebze-meyve fiyatlarının nihai tüketiciye ulaşan fiyatının giderek altından kalkılamaz hale geleceğini gösteriyor.

ATB-Hal Endeksi'ne yansıyan ürün miktarına ilişkin veriler fiyat artışlarının temelinde yatan nedenleri somut şekilde sergiliyor. Hale gelen sebze-meyve miktarında büyük çaplı düşüş söz konusu. Bu da, üretimin azaldığını, uygulanan tarım-hayvancılık-destekleme politikalarının, girdi maliyetlerinin, iktidarın yürürlüğe koyduğu zamların ve vergilerin üreticiyi üretimden kopma noktasına getirdiğini, hallere ve pazarlara, marketlere ulaşan, piyasaya arz edilen ürün miktarının görünür şekilde azaldığını gösteriyor.

Hal endeksine göre eylül ayında hale getirilen sebze miktarı yüzde 5,96, meyve miktarı yüzde 60,83 azaldı. Yıllık olarak halde işlem gören meyve miktarında yüzde 67,33 düşüş yaşanınca meyve fiyat endeksinde de yıllık yüzde 199,33 artış gerçekleşti. Sebze ise yıllık miktar artışı yüzde 23'te kalınca, fiyat endeksindeki artış da yüzde 81,74'e yükseldi.

Turfanda kış sebze ve meyvelerinin piyasaya çıkmasıyla üretimdeki gerilemenin bu gıdalardaki fiyatların olağanüstü yükselmesini beraberinde getireceğini, üretimdeki düşüşün rafların boşalmasına, fiyatların erişilemez hale gelmesine yol açacağını bugünden söylemek olanaklı.

Tarım ve Orman Bakanının açıkladığı 2023 şeker pancarı alım fiyatı, üreticiye yaşatılan mağduriyetin ve neden üretimden vazgeçtiğinin kanıtıdır. 2022'de tonu 1450 TL olan alım fiyatı, yüzde 27 artışla ton başına 1855 TL açıklandı. Enflasyonun yüzde 61,5 olduğu, mazotun 4 ayda yüzde 100, gübrenin bir yılda yüzde 200 zamladığı bir ekonomide pancar üreticisine yüzde 27 artış kabul edilemez. Üretici, yüzde 27 artışla gelecek yıl pancar ekemez. **Pancar ve şeker üretiminin düşmesi, ithalatın başlaması, maliyet artışı ve tüm tatlılara-şekerli gıda fiyatlarına zam olarak yansıtacaktır!**

AT YARIŞI DÜZENLEME VE BAHİS TOPLAMA YETKİSİ, TÜRKİYE VARLIK FONU'NA GEÇTİ!

Türkiye Varlık Fonu (TVF), at yarışlarını düzenleme yetkisinin yanı sıra, oynanan bahislerden elde edilecek gelirlerin de yeni sahibi oldu. Daha önce yarışlardan elde edilen bahis gelirleri, dağıtılan ikramiyeler dışında, at yetiştiriciliğinin ve hayvancılığın desteklenmesinde kullanılıyordu!

Milli Piyango İdaresi'ni özelleştirerek lisansını kendisine yakın medya grubuna satan iktidar; şimdi de 1 Ekim'de **Türkiye Jokey Kulübü** (TJK) ile imzalanan anlaşmayla At Yarışı Düzenleme ve Bahis Toplama yetkisini, Başkanlığını Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yürüttüğü **Türkiye Varlık Fonu'**na verdi. Geçen yıl torba yasayla TBMM'den geçirilen yasa değişikliğiyle, 1953'ten bu yana 70 yıldır Tarım ve Orman Bakanlığı'na ait olan At Yarışı Düzenleme ve Bahis Toplama işleri, bakanlıktan alındı. Tarım ve Orman Bakanlığı bu hakkı, yaptığı yetkilendirmeyle TJK üzerinden yürütüyordu. TJK, bu çerçevede düzenlediği at yarışlarından elde ettiği bahis gelirlerinin bir bölümünü ikramiye olarak dağıtırken, ağırlıklı tutar saf kan yarış atlarının yetiştirilmesi, at ırklarının ıslahı ve ayrıca besiciliğin, hayvancılığın desteklenmesi için kullanılıyordu.

AKP'nin geçirdiği yasa değişikliğiyle bakanlıktan alınan bu görev ve yetkinin TVF'ye devredilebileceği torba yasada kabul edilerek zemin hazırlığı gerçekleştirildi. TJK, geçtiğimiz şubat ayındaki genel kurulda, At Yarışı

Düzenleme ve Bahis Toplama yetkisinin TVF'ye devredilmesi için anlaşma imzalama konusunda yönetim kurulunu tam yetkili kılan bir karar aldı.

Nitekim 1 Ekim'de TVF ile TJK Yönetim Kurulu Başkanı tarafından imzalanan anlaşma ile 10 yıl süreyle At Yarışı Düzenleme ve Bahis Toplama yetkisi TVF'ye devredildi.

TVF çatısı altındaki kurum ve kuruluşlar TVF yasası uyarınca KDV'den muaf oldukları için at yarışları ve bahislerde elde edilen gelirler, ikramiyeler, kupon bedelleri artık yüzde 18 KDV'den muaf olacak.

TVF, at yarışlarından elde edilen hasılatı ve bahis gelirlerini teminat göstererek borçlanmaya gidebilecek. At Yarışı Düzenleme ve Bahis Gelirlerini toplama lisansını yerli veya yabancı bir başka bahis şirketine devredebilecek. TJK, At Yarışı Düzenleme ve Bahis Toplama Lisansı için TVF'ye devir anlaşması yapsa da TVF dilediği takdirde 10 yıl süreyle sahip olduğu bu lisansı aynı süreyle bir başka kuruluşa devredebilir.

Özellikle zenin Körfez ülkelerinin at yarışlarına olan merakı ve düşkünlüğü biliniyor. Saf kan Arap atları pek yerde düzenlenen at yarışlarında oynanan yüklü bahislerin favorisi konumunda.

Katar, BAE, Suudi Arabistan at ve deve yarışlarına çok ciddi paralar yatırıyor.

Önümüzdeki süreçte TVF'nin devraldığı lisansı, yarış düzenleme-bahis toplama yetkisini devrettiğini, TJK'da, bayiliklerde, hipodromlarda, yeni ortaklara satış ve değişikliğe gittiğini görebiliriz. **Faize nas diyen, kumara karşı çıkan** Cumhurbaşkanı'nın at yarışı, şans oyunları, maçlardaki iddia ve bahis gelirlerini kendisinin yönettiği TVF çatısına alması çarpıcı ve dikkat çekici bir çelişkidir!

4.5 MİLYAR TL'LİK DEV KARARTMA

Ülkenin emeği ile geçinmeye çalışan milyonları açlık sınırının altındaki ücretlere mahkûm edilirken iktidar belirsiz adreslere milyarları cömertçe aktarıyor. Kim, kime, ne kadar para veriyor bilinmiyor, tutar her yıl artıyor.

Sayıştay, her yıl kamu kurumlarının faaliyet raporlarında yer alan bilgileri, denetim sonuçları ile karşılaştırarak bir de Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu hazırlar. Bunun amacı da "kamu hizmeti yürütenlerin yönetsel hesap verme sorumluluklarını geliştirmesi yoluyla kamu mali yönetiminde saydamlık ve hesap verme sorumluluğuna dayalı stratejik yönetim anlayışının geliştirilmesi" olduğu ifade edilir.

2022 yılının geçtiğimiz günlerde TBMM'ye sunulan Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu'nda bir tespit yer alıyor. Başlık şu: "Bütçeden Yardım Alan Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Değerlendirmeler..."

Başlığın öznesi olan "sivil toplum kuruluşları" denilince akla iktidarın arka bahçesi olarak nitelendirilen ve kamuya ait kaynakların cömertçe aktarıldığı vakıf ve dernekler geliyor elbette.

Sayıştay daha önceki raporlarında da eleştiri konusu olduğunu hatırlattığı bu durum ile ilgili tespitte bir kez daha raporlarında yer veriyor:

"Genel Faaliyet Raporunda, bütçeden yardım alan dernek, vakıf, birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllerin faaliyetlerine ilişkin değerlendirmelere yer verilmesi gerekmektedir.

2020 ve 2021 yıllarında eleştiri konusu edilmesine rağmen 2022 yılı Genel Faaliyet Raporunda da bu kapsamda yardım yapılan kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin herhangi bir bilgiye yer verilmeksizin sadece yardım yapan idarelerin açıklandığı görülmüştür. Sorumluluk, mali saydamlık ve tam açıklama ilkelerinin yerine getirilmesi açısından faaliyetlere ilişkin bilgilere yer verilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir."

"Yardım yapılan kurum ve kuruluşları gizleyemezsiniz" deniliyor, bu yıl her yıl tekrarlanıyor ama kamu idareleri bu bilgiyi saklamayı ısrarla sürdürüyor.

Kaynak Belediyeler

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın verilerine göre, Sayıştay'ın raporunda konu edilen yıl olan 2022 yılında aktarılan tutar 4.5 milyar lira... Bunun 1,4 milyar TL'si aralarında Cumhurbaşkanlığı, TBMM, yüksek yargı organları ve bakanlıkların da olduğu merkezi yönetimden, yaklaşık 3 milyar TL'si de genel yönetimden aktarılıyor. Belediyeler, sosyal güvenlik kurumları gibi bütçe dışı kurumlar bu kategoride yer alıyor. Yani esas destek buralardan gidiyor, vakıf ve derneklere...

Bu kurumlar kamu kurum ve kuruluşlarından cari transfer dışında bina, ulaşım aracı, makine-demirbaş alımı, inşaat işi gibi sermaye niteliğindeki harcamalarını karşılamak için de karşılıksız yardım alıyor. Hatta bütçeden bunlara borç da verilebiliyor. Tutar belli, aktaran kurumların bazıları da belli ve milyarların girdiği kasalar sır...

Kuruluşların Bazıları

Mevzuat gereği Cumhurbaşkanlığı'nın her yıl yayımlamak zorunda olduğu Genel Faaliyet Raporu'nda 1.4 milyar TL'yi kimin aktardığı kalem kalem yer alıyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı 547 milyon TL, Gençlik ve Spor Bakanlığı 339 milyon TL, Sağlık Bakanlığı 303 milyon TL, Diyanet 91 milyon TL, İçişleri Bakanlığı 69 milyon TL, Milli Eğitim Bakanlığı 41 milyon TL, Dışişleri Bakanlığı 10 milyon TL aktarmış. Bu kuruluşlara 200 milyon lirası Aile Bakanlığı'ndan olmak üzere 362 milyon TL de sermaye transferi yapılmış.

1.4 milyar TL'nin çıktığı kaynak görülüyor ancak geri kalan 3 milyar TL'nin hangi kurumlardan bu iktidarla göbek bağı olduğu bilinen sözde sivil toplum kuruluşlarına aktarıldığı bilinmiyor. Esas önemlisi de alıcı adres gizli. Bu adresler kamuoyundan gizleniyor, Meclis adına ülkenin hesabını takip etmekle sorumlu Sayıştay'dan da gizleniyor. Sayıştay ise raporuna mahcup bir ifade ile "Bu bilgilerin verilmesi önemli..." yazmakla yetiniyor.

Ülkenin emeği ile geçinmeye çalışan milyonları açlık sınırının altındaki ücretlere mahkum edilirken iktidar belirsiz adreslere milyarları cömertçe aktarıyor. Kim, kime ne kadar para veriyor bilinmiyor, tutar da her yıl katlanarak artıyor...

AKİBETİ BELİRSİZ KAMPANYA!

İktidar, '250 bin ev- 125 bin işyeri-1 milyon arsa' kampanyasında sessizliğe büründü! Geçen yıl Cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut kampanyası diye duyurulan, 8 milyon kişiden 4 milyar TL toplanan 'İlk Evim, İlk İşyerim, İlk Arsam' projesinin akıbeti belirsiz. 250 bin konut, 125 bin işyeri, 1 milyon arsa 2024 sonunda teslim edilecekti. Bakan değişince proje ve kampanya unutuldu!

Geçen yıl 13 Eylül'de Cumhurbaşkanı ve şimdi AKP milletvekili olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından büyük törenlerle açıklanan 'İlk Evim, İlk İşyerim' kampanyası belirsizliğini koruyor. Geçen yılın ekim sonuna kadar alınan başvurulara 8 milyon kişinin 500'er TL başvuru bedeli ödeyerek kaydolduğu açıklanmıştı. Dönemin Bakanı Kurum, 8 milyon başvurudan 5 milyon 100 bininin geçerli kabul edildiğini açıkladı. 500 TL başvuru parası olarak 4 milyar TL toplandı. Kuraların çekimi bu yılın mart ayı sonunda tamamlanacaktı. 6 Şubat deprem felaketi yaşandı.

Dar gelirli, evi olmayan, memur-emekli-işçi-engelli-şehit ve gazi yakını ile gençleri ev sahibi yapacaklarını ilan eden iktidarın kampanyasına, milyonlarca dar gelirli evsiz yanı sıra 550 bin emekli, 2 milyon 300 bin genç, 256 bin engelli vatandaş, 6500 şehit ve gazi yakınının başvurduğu açıklandı.

Kampanya kapsamında kendi evini yapacaklar için 1 milyon parsel arsa için 'tapular aralık sonunda teslim edilmeye başlanacak iki yılda herkes tapusunu alacak' vaadiyle 10 Ekim-7 Kasım 2022 arasında yine 500'er TL başvuru parasıyla 1 milyon kişi kayıt yaptırdı. Kuraya katılma hakkı kazandı. Müstakil parseller 192 bin 500 TL'den ve aylık 1600 TL taksitle satılacaktı. Yaklaşık bir yıl geçmesine karşılık, 1 milyon parsel arsının akıbeti meçhul.

Değil 1 milyon tapu, arsaların nerede olduğu bile belli değil!

6 Şubat depreminden bu yana 'ilk Evim, İlk İşyerim, İlk Arsam' projesi unutuldu. İktidar 650 bin deprem konutu inşa etmek için iktidar müteahhitlerine ihale üstüne ihale ile milyarlık projeler dağıtılıyor. Para yok diyerek milletten ek vergiler ve zamlarla para topluyor. Konut yapacak arsa yok diye zeytinlikler, ormanlar Cumhurbaşkanı kararıyla 'acele kamulaştırma' ile imara, yapılaşmaya açılıyor.

O dönemde daha 2019'da çekilen kuralarda çıkanlara Tuzla'daki TOKİ evlerinin teslim edilmediği ortada iken, geçen yıl başlatılan kampanyada 4 yılda 500 bin konut inşa edileceği vaat ediliyordu. Her seçim öncesi çılgın bir konut ya da istihdam seferberliği başlatan, kamu bankalarından düşük faizli kredi dağıtan iktidar bir yıl önce başlattığı 250 bin ev, 125 bin işyeri, 1 milyon arsa kampanyasında sessizliğe büründü.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı değişince proje rafa mı kalktı?

Türkiye büyük bir deprem felaketi yaşadı. Milyonlarca kişi mağduriyet içinde. Yaklaşan kış mevsimi Öncesi sağlıklı barınma olanaklarının sağlanması, öğrencilere okul, yurt, yemekhane yapılması elzem. Ancak bir yıl önce 8 milyon kişiyi ev, işyeri, arsa vaadiyle kiraya dahil eden, 2 yılda teslim sözü veren iktidarın bu vatandaşlara da bir açıklama borcu, sorumluluğu var.

AŞEVİ MÜDÜRÜNE KUPON ARAZI

Ordu'daki AKP'li Aybastı Belediyesi, Perşembe Yaylası'ndaki arazisini takas yoluyla AKP'li Üsküdar Belediyesi'ne verdi. Ardından arazi Aybastılı eski Üsküdar Belediye Başkan Yardımcısı Karayel'e satıldı.

AKP'li Üsküdar Belediyesi ile Aybastı Belediyesi arasında trampa yöntemiyle (ücretsiz değiş tokuş) arsa takası yapıldı. Ordu Aybastı'ya bağlı Perşembe Yaylası'nda bulunan 991 metrekarelik alanın takas yapılabilmesi için Mayıs ayında Aybastı Tapu Müdürlüğü mera statüsünden çıkartılarak arsa statüsüne kavuşturulmasına onay verdi. Takastan 6 ay öncesine kadar Maliye Hazinesi olarak görünen taşınmazın arsa olarak kabul edilmesine Milli Emlak Genel Müdürlüğü de onay verdi.

18 Mayıs'ta Üsküdar Belediyesi'ne ait bir arsasıyla Aybastı Belediyesi'nin söz konusu taşınmazı takas edildi. Aradan 4 gün geçtikten sonra ise Üsküdar Belediyesi, Perşembe Yaylası'ndan takas yoluyla aldığı arsayı satma kararı aldı.

22 Mayıs tarihinde Üsküdar Belediyesi Plan Bütçe Komisyonu'nca alınan kararda Perşembe Yaylası'nda bulunan yerin satılması için Emlak ve İstimlak Müdürlüğü tarafından Belediye Encümeni'ne yetki verildi. Üsküdar Belediyesi'nin, Aybastı Belediyesi'ne bağlı Perşembe Yaylası'ndaki aldığı arsayı Aybastılı olan eski Üsküdar Belediyesi Başkan Yardımcısı ve şu anda Üsküdar Belediyesi Aşevi Başkanlığı görevini yürüten İlyas Kareyel'e sattığı ortaya çıktı.

Aybastı Belediye Başkanı Doğruladı

Aybastı Belediye Başkanı Beytullah Gençtan ise Üsküdar Belediyesi'nin İlyas Kareyel'e arsayı sattığını doğruladı. Gençtan yaptığı açıklamada, "Üsküdar Belediyesi'nin İlyas Karayel'e arsa satışı yaptığı bilgisi bize de ulaştı. Söz konusu arsada sorumluluk İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'ndadır. Bizim belediye olarak bir tavır alma şansımız yok. Karar direkt olarak Cumhurbaşkanlığı'ndan geldiği için biz duruma müdahale edemeyiz" ifadelerini kullandı. Söz konusu satışla ilgili ulaştığımız İlyas Karayel konu ile ilgili sorulan soruları ise yanıt vermedi.

Ailesinin Aldığı İhaleleri Denetliyordu

Daha önce Üsküdar Belediyesi'nde AKP Meclis Üyesi olan İlyas Karayel, ailesinin belediyeden aldığı ihalelerle gündeme gelmişti. Üsküdar Belediyesi'nin 2017 yılında açtığı 'bebek çeyizi alımı' ihalesini Saris İnşaat Dış Ticaret Limited Şirketi kazanmıştı. Şirketin ortakları arasında İlyas Karayel'in kardeşi İbrahim Hakkı Karayel de bulunuyordu. Karayel'in eşi Saniye Karayel de Üsküdar Belediyesi'nden 2017 yılında üç kez ihale almıştı.

Çıkan usulsüz ihale haberlerinin ardından İlyas Karayel, Üsküdar Belediyesi'nin Denetim Komisyonu üyeliğine seçilmişti. Böylece, Üsküdar Belediyesi'nin ihalelerine ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi ailesi ihaleye giren İlyas Karayel'e teslim edilmişti.

Öte yandan İlyas Karayel'in Aybastı'da bulunan Yelve Yaylası'nda başka bir kaçak villası daha olduğu ortaya çıktı. 18 Temmuz 2022'de İlyas Karayel'in mera vasıflı hazine arazisi üzerinde bulunan kaçak villası yapım aşamasındayken Aybastı Belediyesi tarafından 'İmar kanununun 32'nci maddesi' gereğince mühürlendi.

Aybastı Belediyesi tarafından yapılan mühürleme işlemine rağmen Karayel'e ait kaçak villanın yapımı tamamlandı. Mühür işlemlerinin ardından Aybastı Kaymakamlığı söz konusu kaçak yapıların bir an önce yıkılması konusunda Aybastı Belediyesi'ne yazı gönderdi. Aybastı Belediyesi ise söz konusu yazıya rağmen kaçak yapı hakkında yıkım işlemi başlatmadı.

Bölgede bulunan birçok ahır ve ahşap evlere yıkım kararı verilirken Karayel'e ait söz konusu kaçak villaya bir cezai yaptırım da uygulanmadı.

Gençtan bu duruma ilişkin ise "İlyas Karayel'in villası ile ilgili ise mahkeme süreci devam ediyor. Mahkeme sonuçlanmadan bizim yıkım işlemi başlatmamız söz konusu değil" dedi.

AKP'LİYE 'ECDADIN İZİNDE' GEZİ İHALESİ

Konya Büyükşehir Belediyesi İstanbul gezisi için hizmet alımını, AKP'li belediye başkanının kardeşine ait şirketten yaptı. Belediye ile başkanın kardeşi Selami Haşimoğlu'nun şirketi arasında 33,9 milyon TL'lik anlaşma yapıldı.

AKP'li Konya Büyükşehir Belediyesi, İstanbul gezisi için 8 Eylül'de, "Atabey Gençliği Ecdadın İzinde İstanbul Gezisi" başlıklı ihale düzenledi. Uğur İbrahim Altay yönetimindeki belediyenin, ihale kapsamında 26 bin 400

kişiyi İstanbul'a götüreceği bildirildi. Gezinin amacı, "Cihan Devleti Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzyıllar boyunca başkentliğini yapmış İstanbul'a götürülmesi ve gezdirilmesi" şeklinde açıklandı. Konya Büyükşehir Belediyesi ile 33,9 milyon TL'lik gezi organizasyonu için anlaşan şirketin sahibinin ise tanınmış bir isim olduğu öğrenildi. Ayder Seyahat Turizm Anonim Şirketi'nin sahibi Selami Haşimoğlu'nun, Rize Çamlıhemşin Belediyesi'nin AKP'li Başkanı Osman Haşimoğlu'nun kardeşi Selami Haşimoğlu olduğu anlaşıldı.

Konya Büyükşehir Belediyesi Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı koordinesinde gerçekleştirilen ihalede yaklaşık maliyet, 44 milyon 523 bin TL olarak hesaplandı. İhale, 5 Ekim'de sonuçlandı.

İhale komisyonunun teklifler üzerinde yaptığı incelemenin ardından 5 Ekim'de, Ayder Seyahat Turizm Anonim Şirketi ile sözleşme imzalandı. Sözleşmenin bedeli, 33 milyon 954 bin TL oldu. Belediyenin, "Atabey Gençliği Ecdadın İzinde" gezilerinin 55 gün içinde tamamlanacağı belirtildi. Gezi organizasyonunun toplam 26 bin 400 kişi ile gerçekleştirileceği ifade edildi.

REKTÖRÜN 'LÜKS'ÜNÜ PİYASA BİLE BULAMADI

Lüks makam aracı için ihaleye çıkan Sinop Üniversitesi Rektörü umduğunu bulamadı. 2023 model araç arayan üniversitenin ihalesi geçerli teklif olmayınca iptal edildi.

Şakir Taşdemir, 7 Ağustos'ta Sinop Üniversitesi'ne rektör olarak atandı. Taşdemir, rektörlük görevinin 52'nci gününde, makam aracı ihalesi ile gündeme geldi. Sinop Üniversitesi'nce 27 Eylül'de, "Rektörlük Makamında makam aracı olarak kullanılmak üzere binek otomobil" başlığıyla ihale açıldı. Makam aracı için öngörülen lüks donanım, ihale kapsamında hazırlanan teknik şartname ile ortaya konuldu. Üniversite, "2023 model ve sıfır kilometre" şartı koştuğu makam aracının D veya E segmentte olmasını istedi. Otomobilin en az 250 PS ve üstü güç üretebilecek kapasitede olması da talep edilirken "Yedi ileri otomatik vites, dört dijital klima, dijital ekran, deri/kumaş iç döşeme" araçta olsun istenilen bazı donanımların arasında sıralandı. Üniversite öğrencileri barınmadan gıda erişime kadar hemen her temel alanda büyük sorunlar aşarken düzenlenen lüks makam aracı ihalesi büyük tepki çekti. Tepkilere kulak tıkayan üniversite yönetimi ise ihaleyi 27 Eylül'de düzenledi.

İlgi Görmedi

27 Eylül sabahı saat 10.00'u ihaleye son teklif verme saati olarak belirleyen üniversite yönetiminin ihalesi beklenen ilgiyi görmedi. Tüm tepkilere karşın ısrarla gerçekleştirilen ihaleye geçerli teklif veren istekli çıkmadı. İhale, Kamu İhale Kanunu kapsamında, "İhaleye geçerli teklif veren istekli çıkmaması" gerekçe gösterilerek 27 Eylül'de iptal edildi.

ERDOĞAN'IN KİTABIYLA POZ İŞLERİ AÇTI

AKP'den milletvekili olma girişiminde iki kez başarısız olan, Erdoğan'ın kitabıyla verdiği pozla gündeme gelen Demirci, üst üste kamu ihaleleri alıyor. DSİ'nin, 135,5 milyon TL'lik ihalesini Demirci'nin şirketi aldı.

AKP'den milletvekili olma girişimleri 2015 ve 2023 yıllarında başarısızlıkla sonuçlanan Veysel Demirci, kamu ihalelerindeki başarısını ise sürdürdü. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce (DSİ), "Çorum-Ortaköy Aşdağul Göleti" için düzenlenen dev ihalenin, Veysel Demirci'nin yönetim kurulu başkanlığını yaptığı Ziver İnşaat'a verildiği belirlendi. DSİ ve şirket arasında 5 Ekim'de sözleşme imzalandı.

Çorum'da inşa edilmesi planlanan Ortaköy Aşdağul Göleti, 2017 yılında yatırım programına alındı. İktidarın birçok vaadinde olduğu gibi göletin yapımı da yılan hikâyesine döndü.

Dev Anlaşma

DSİ, 2017'de sözü verilen göletin yapımı için nihayet 18 Temmuz'da ihale gerçekleştirdi. İhale komisyonu, toplam dokuz teklifin sunulduğu ihaledeki bir teklifi geçersiz sayarak teklif sayısını sekize düşürdü. Teklifler üzerinde yapılan değerlendirmenin ardından nihai karar, 5 Ekim'de verildi. İhalenin sonucu ise 9 Ekim'de belli oldu. Buna göre, DSİ ile Veysel Demirci'nin şirketi Ziver İnşaat arasında 135 milyon 593 bin 525 TL'lik anlaşma yapıldı. İhale kapsamında inşaa ettirilecek göletin, "Kaya dolgu tipinde" olacağı bildirildi. Gölet inşaa ettirilecek alanın yer tesliminin Ziver İnşaat'a 13 Ekim'de yapılacağı, tüm işlerin ise 22 Ekim 2025 tarihine kadar bitirilmesinin planlandığı öğrenildi.

Her Masada O Var

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nden 135,5 milyon TL'lik ihale alan AKP'li Demirci'ye ait Ziver Holding'e bağlı şirketlerin kamudan aldığı ihalelerin büyüklüğü dikkat çekiyor. İnşaat, havacılık, gıda ve sigorta alanlarında

faaliyet gösteren Demirci'nin en fazla ihale aldığı kamu kurumlarının başında Karayolları Genel Müdürlüğü geliyor. Demirci'ye ait holdingin, Devlet Su İşleri (DSİ), TOKİ, İller Bankası ve AKP'li Elazığ Belediyesi ile Fırat Üniversitesi gibi kurumlardan da yüksek maliyetli ihaleler aldığı biliniyor. Demirci'nin şirketlerinin 2011-2023 döneminde aldığı kamu ihalelerinin toplam maliyeti 6 milyar TL'yi aşıyor.

BELEDİYENİN 'YAVRU SARAY'I PARA YUTTU

AKP'li Pendik Belediyesi'nin ekonomik krize karşın Kasım 2021'de 136,2 milyon TL harcayarak yapımını başlattığı başkanlık binasının inşaatı yarım kaldı. Yüz milyonlarca liralık yeni bir harcamaya daha imza atıldı.

AKP'li kamu idarelerinin israf harcamaları hız kesmeden sürüyor. Türkiye'de giderek derinleşen ekonomik krize karşın Pendik Belediyesi, 10 Kasım 2021'de yeni belediye binası için 136 milyon 250 bin TL'lik anlaşma yaptı. Nisan 2023'te tamamlanması planlanan belediye binası yarım kalınca 19 Eylül 2023'te fahiş bir harcama daha yapıldığı belirlendi. Pendik Belediyesi'nin belediye binası ve altı katlı otopark yapımı için harcadığı para, öngörülen tutarı üç kat aştı.

Bedel 136,2 Milyon TL

Ahmet Cin idaresindeki Pendik Belediyesi 11 Ekim 2021 tarihinde, "Ana Hizmet Binası ve Bahçelievler Mahallesi Meydan Altı Katlı Otopark Yapım İş'i" ihalesi düzenledi. İhale kapsamında Adana ve Ankara merkezli iki firma ile sözleşme imzalandı. 10 Kasım 2021 tarihli sözleşmenin bedeli kayıtlara, 136 milyon 250 bin TL olarak geçti.

Sözleşmenin imzalanmasının ardından Pendik'te, üç katı bodrum olmak üzere 10 katlı yeni belediye binasının inşasına başlandı. Toplam 37 bin 732 metrekare alanda 16 Kasım 2021 tarihinde yapımına başlanan belediye binasının, 24 Nisan 2023 tarihinde tamamlanacağı belirtildi. Ancak bina, belirtilen sürede tamamlanmadı.

Kasa Bir Kez Daha Açıldı

AKP'li belediye, tamamlanamayan yeni belediye binası için 1 Eylül'de ikmal ihalesi açtı. Açık ihale yöntemiyle gerçekleştirilen ihaledeki tek geçerli teklifin belediye iştiraki Penyapsan Pendik Yapı isimli şirkete ait olması dikkat çekti. Belediye ile şirket arasında 19 Eylül'de 289 milyon TL'lik anlaşma sağlandı. Böylelikle, AKP'li ilçe belediyesinin belediye binası için yaptığı harcama, 425 milyon 250 bin TL'ye ulaştı.

ERDOĞAN'A DESTEĞİN MÜKÂFATI 1,5 MİLYON

2018'deki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden bir gün önce AKP'li Erdoğan'a desteğini açıklayan Bab-ı Alem Uluslararası Öğrenci Derneği, mükâfatını aldı. AB Başkanlığı, derneğin projesine 1 milyon 490 bin TL hibe etti.

Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Avrupa Birliği Başkanlığı'nın kuruluşu Türkiye Ulusal Ajansı, "2023 Yılı Erasmus + Gençlik Programı Gençlik Katılımı" faaliyeti kapsamında sunulan proje tekliflerinin değerlendirme süreci tamamladı. AB Başkanlığı'na sunulan toplam 63 proje teklifinden, "Uygunluk kriterlerini taşıyan" 12 projenin hibe desteği almaya hak kazandığı bildirildi. Başkanlık, iki projeyi ise "Yedek proje" olarak belirledi.

Milyonluk Hibe

Başkanlığa sunduğu proje ile hibe almaya hak kazanan kurum ve kuruluşlar dikkati çekti. 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimlerinden bir gün önce Cumhurbaşkanı Erdoğan'a desteğini açıklayan Bab-ı Alem Uluslararası Öğrenci Derneği'nin de hibeye hak kazanan kuruluşlar arasında yer aldığı belirtildi. Türkiye Ulusal Ajansı'nca yayımlanan kabul listesine göre, 12 ve kuruluşu toplam 496 bin 528 bin avro hibe sağlandı. Bab-ı Alem Uluslararası Öğrenci Derneği de 496 bin 528 bin avroluk pastadan pay alan kuruluşlar arasına adını yazdırdı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a ve iktidara yakınlığıyla bilinen, Haziran 2018 Seçimleri'ndeki açıklamasıyla iktidarın değirmenine su taşıyan kuruluşlar arasında yer alan derneğe sağlanan hibe tutarı kayıtlara, 51 bin 500 bin avro olarak geçti. Avronun 1 Türk Lirası karşısında ortalama 29 TL olan değerine göre, derneğe Uluslararası Öğrenci Zirvesi için sağlanan hibe 1 milyon 493 bin TL olarak hesaplandı.

Yeşilay Da Listede Yer Aldı

2023 Yılı Erasmus + Gençlik Programı Gençlik Katılımı faaliyeti kapsamında hibe desteği alan diğer bazı kurum ve kuruluşlar ile projeler ise şöyle sıralandı:

- Türkiye Yeşilay Cemiyeti:** Bağlılıkla Mücadelede Genç Gönüllülerin Rolü-50 bin 340 avro
- Hibrit Gençlik Kulübü Derneği:** Gençlerin Öncülüğünde Afetlere Karşı Hep Birlikte-52 bin 980 avro

- Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü:** Gence Meslek Gence İyi Gelecek-29 bin 195 avro
- Genç Acil Durum ve Afet Koordinasyon Platformu:** Afet Durumunda Umut Ol-52 bin 956 avro
- Dayanışma ile Kalkınma:** Engelsiz Gençlik-24 bin avro

SARAY REJİMİNİN TAHRİBATI AĞIRLAŞTI

Saray rejiminin ekonomide yarattığı tahribat raporlara yansdı. 2018’de 94 milyar 165 milyon TL olan merkezi bütçe kapsamındaki idarelerin toplam açığı 2022’nin sonunda 472 milyar 435 milyon TL olarak kaydedildi.

Başkanlık sisteminin ülkeye verdiği zarar resmi verilerle ortaya konuldu. “Mali İstatistik Değerlendirme Raporu”na sistemin ekonomide yarattığı etki devasa boyutlara ulaştı. Merkezi bütçe kapsamındaki idarelerin toplam açığı geçen yılın sonunda 472 milyar 435 milyon oldu.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, “Karar alma süreçleri hızlanacak, Türkiye uçuşa geçecek” dese de yeni sistem, en çok hantallığı nedeniyle tartışıldı. Eğitimden adalete, sağlıktan kültür-sanata kadar Türkiye, hemen her alanda 2018’den sonra daha da geriye gitti.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin en çok hasar verdiği alanların başında ise ekonomi geldi. 2018 yılında dünyanın en büyük 17’nci ekonomisine sahip Türkiye, IMF’nin verilerine göre 2022 sonu itibarıyla 19’unculuğa geriledi. 2018-2023 döneminde ekonomide yaşanan kötü gidişten en çok yurttaş etkilendi. Giderek artan enflasyon karşısında ezilen yurttaşın borçları da çarpıcı oranda arttı. Türkiye’de aşırı yoksulluk çeken hane sayısı Temmuz 2023 itibarıyla 3,7 milyon ile dramatik boyutlara ulaştı.

Denge Bozuldu

Yeni sistemin yarattığı tahribat Sayıştay Başkanlığı’nca hazırlanan, “2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu” ile de ortaya konuldu. Rapora göre, 2018 yılında 94 milyar 165 milyon 542 bin TL olan genel bütçe kapsamındaki idarelerin finansman açığı, 2022 yılında 500 milyar TL’ye dayandı.

Giderler Büyüdü

Rapora göre, genel yönetim sektörünün 2022 yılı toplam geliri 4 trilyon 1 milyar 652 milyon oldu. 2022 yılındaki toplam gider ise 4 trilyon 474 milyar 87 milyon TL ile ifade edildi. Genel yönetim giderlerinde 2021’e göre en çok artış görülen kalemin, yüzde 28 ile sosyal yardımlar kalemi olduğu bildirildi. 2022’de genel yönetim sektörünün bazı gider kalemleri şöyle sıralandı:

Hibeler: 13 milyar 29 milyon TL

Sübvansiyonlar: 182 milyar 217 milyon TL

Faiz: 715 milyar 484 milyon TL

Açık Derinleşti

Devlet’in gelir gider dengesi altüst olurken net faaliyet dengesi 2022 yılında toplam 474 milyar 435 milyon 379 bin TL’lik açık verdi. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin ekonomiye zararına ışık tutan finansman açığında yıllara göre yaşanan değişim, raporlar ile gözler önüne serildi:

2018: 94,1 milyar TL

2019: 184,9 milyar TL

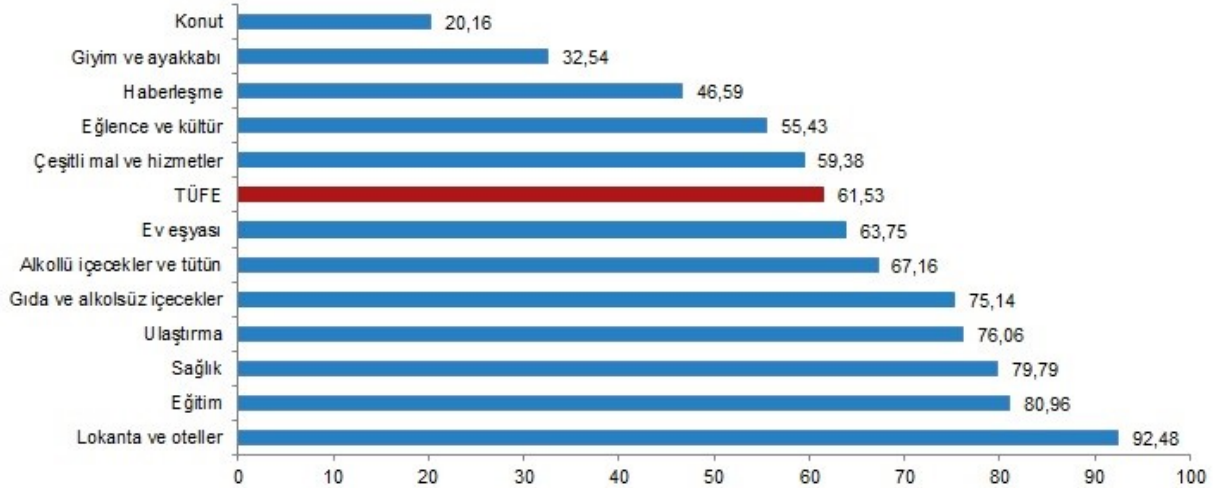
2020: 187 milyar TL

2021: 10 milyar TL

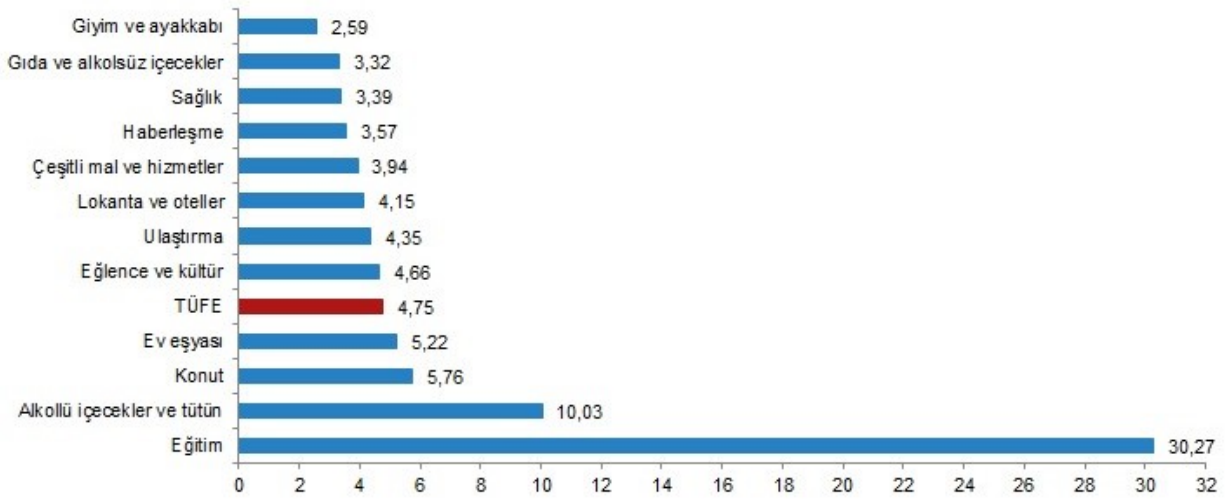
2022: 472,4 milyar TL

EYLÜL AYINDA EN FAZLA FİYAT ARTIŞI EĞİTİMDE OLDU

TÜİK Eylül ayı tüketici Endeksi bültenini yayınladı. Bültende yer alan bilgilere göre bir önceki yılın Eylül ayına göre 2023 Eylül’ünde eğitimdeki fiyat artışı %80,96 oldu. TÜİK yayınladığı raporla, okulların açıldığı Eylül ayında eğitimdeki artışı gözler önüne sermiş oldu.

2023 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre artışın en yüksek olduğu ana grup %30,27 ile eğitim oldu.

TÜİK'in Aylık olarak en yüksek artış gösteren maddeler ve değişim oranları tablosunda ise en fazla artışın olduğu birim üniversite eğitimi.

	(%)
En yüksek artış gösteren temel başlıklar	Bir önceki aya göre değişim oranı
Basic headings indicating the highest increase	Monthly rate of change
Üniversite eğitimi	127,72
Tertiary education	
Diğer konaklama hizmetleri	30,21
Accommodation services of other establishments	
Otobüs ile şehir içi yolcu taşımacılığı	26,90
Passenger transport by local bus	
Sosyal hizmetler	22,81
Social services	
Demiryolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı	17,73
Passenger transport by train	
Sigara	11,08
Cigarettes	
Yumurta ve yumurta ile ilgili ürünler	9,52
Eggs	
Kahve	8,31
Coffee	
Şeker	7,75
Sugar	
Taze süt	7,73
Milk, whole, fresh	

TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi, Eylül 2023

EĞİTİMDE SORUNUN MİMARİ AKP, ÇÖZÜMÜN PAYDASI OLAMAZ!

Kanuna Aykırı Eğitim Kurumlarının Kapatılması Hakkında

Milli Eğitim Bakanlığı, kendi denetiminde açılmamış eğitim kurumlarının kapatılacağını açıkladı.

Özel Öğretim Kurumları gereğince (Madde-3) bütün özel öğretim kuruluşları kurum açma izni almak zorundadır. Valilikler aracılığıyla kurum açma izni bulunmayan tüm eğitim-öğretim kurumları merdiven altı ya da kaçak eğitim kurumları olarak tanımlanmaktadır.

Son yıllarda eğitim merkezi, eğitim danışmanlığı, kariyer rehberliği, eğitim koçluğu, ödev merkezi, sınav hazırlık, medrese vb adı altında çok sayıda eğitim kurumlarına ilişkin şikâyetler basına yansımaktaydı. Ne var ki bugüne kadar farklı zamanlarda bu kuruluşlarla mücadele için çıkartılan genelgelere rağmen istenilen sonuç elde edilememiştir.

Sorun Tamamen AKP İktidarının Ürünüdür

Bugün bu kurumların varlığının temel nedeni Türk Ceza Kanununun 263. Maddesinde düzenlenen "Kanuna aykırı eğitim kurumu açma cezasının 17/4/2013-6460 yasanın (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun) 13 maddesi ile kaldırılmış olmasıdır. İlgili maddenin aynı tarihlerde görüşülmekte olan TCK'da değil de hukukla ilgili farklı kanunda hüküm olarak getirilmesi zaten kanun yapma tekniği açısından mantıksızdır. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Adalet Komisyonunda ve Genel Kurul Görüşmelerinde yaptığı tüm uyarılar AKP iktidarınca reddedilmiştir. Ayrıca AKP'nin kanuna aykırı eğitim kurumlarına yönelik suçu bundan da ibaret değildir.

2004 yılında da TCK 263. Maddesindeki cezayı azaltma yoluna gitmiştir ve dönemin Cumhurbaşkanı kanunu TBMM iade ederken iade gerekçesinde "**yasaya aykırı eğitim kurumu açmak ve işletmek suçunun cezasının bu kadar hafifletilmesinin ayrılmaz terör örgütlerinin, misyonerlerin ve din devleti yanlısı tarikatların yasadışı bir şekilde açacakları eğitim kurumlarının önünü açacağı**" tespitinde bulunulmuştur.

Bugün Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin bu kurumları bir terör örgütü ile ilişkilendiriyorsa ortada ciddi bir öngörüsüzlüğün, ciddiyetsizliğin bulunduğu açıktır.

Şikâyetle Kaçak Eğitim Kurumu Aranıyor

Bugün ise bu kurumlar, kuruluşlar MEB'nin kurduğu şikâyet hattı ile tespit edebilmekte. Milli Eğitim Bakanlığı, kendisine ulaşan şikâyetlerle tespit edebildiği 1825 kurum için kapatma işlemlerine başlatmış bulunmakta. Oysa yasalar çok açık MEB ve Valiliklerin bu tür kurumlar için şikâyetleri beklememesi gerekir.

Kaçak Eğitim Kurumlarını Kapatma Gerekçesi Terör Örgütü

Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin'in açıklamasına göre "merdiven altı eğitim sektörünü yönetenlerin FETÖ ile ilişkisi kesilenlerden ibaret". Oysa merdiven altı eğitim kurumları sadece eğitim FETÖ ile iltisaklı olduğu düşünülen kişilerin yönetiminde faaliyet yürütmüyor. 5 Ağustos 20023 tarihinde Şanlıurfa'da 12 yaşındaki **Abdülbaki Dakak**'ın ölümüne neden olan medrese de kaçak eğitim kurumları arasında yer almaktaydı.

Milli Eğitim Bakanlığının kaçak eğitim kurumlarına FETÖ ile mücadele kapsamında bakmaması Özel Öğretim Kurumları Kanununda belirtilen koşulları taşımayan tüm kuruluşları, faaliyetleri takip ederek haklarında yasal işlem yapmalıdır. Ancak bu kurumlara yönelik cezaların sadece para cezası ile sınırlı olduğunun ve bunun da caydırıcı olmadığının bilinmesi gerekir.

İzinsiz Açılan Eğitim-Öğretim Kuruluşları İçin İdari Para Cezası Çözüm Değildir

Ayrıca Özel Öğretim Kurumlarının 7. Maddesi "kurum açma" izni almış kurumların yasa ve yönetmeliklere uymamaları halinde hangi cezaları alacağını düzenlemektedir. Buna göre "uygun şekilde kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenmeyen yerleri kuran veya işletenlere brüt asgari ücretin 10 katı idari para cezası" şeklindedir. Eğer bu tümüyle kurum açma koşulunun kaybedilmesi biçiminde ise brüt asgari ücretin 20 katı idari para cezası uygulanır şeklindedir.

Oysa bugün Bakanlıkça mücadele edildiği belirtilen ve kapatılması için harekete geçilen yerler "eğitim merkezi, eğitim danışmanlığı, kariyer rehberliği, eğitim koçluğu, koçluk merkezi, ödev evi/merkezi, test evi, eğitim rehberliği, öğrenci apartı, dil konuşma bozuklukları merkezi, konuşma terapisi, kekemelik tedavisi, etüt merkezi, matematik kulübü vb" yerler Bakanlıktan izin alma gereği duymamış ancak diğer kanunlara uygun biçimde iş yeri ve çalışma ruhsatı bulunan kurumlar veya yerlerdir.

Bu kurumlara MEB, "Özel Öğretim Kurumları Kanunu"na dayanarak idari para cezası isteyemez. İstese dahi bu cezalar, idari yargı tarafından iptal edilecektir. MEB, sadece bu kurumların eğitim öğretim kurumu olduğunu tespit ettirerek kapattırabilir.

Ne var ki ortada kanuna aykırı açılan eğitim kurumları için cezai yaptırım bulunmadığından bu kurumlar tekrar açılacak, yaptıkları iş olmasa da adları değişecektir.

ÖZEL OKULLARDA 'AÇIK LİSE' SİSTEMİYLE 25 BİN LİRAYA DİPLOMA VERİYORLAR

Açık liselere geçiş sınırlandırılması ile birlikte bazı özel okulların 25-30 bin liralık bedellerle öğrencilere devam şartı koymayan hatta "sınavlara bile girmenize gerek yok" diyen liselerin bulunduğu öne sürüldü. Öğrenciler, bu yolla hiç okula gitmeden bile 25 bin liraya diploma sahibi oluyor. Milli Eğitim Bakanlığı konuyla ilgili soruşturma başlattı.

Açık liselere geçişin sınırlandırılmasıyla özel açık liseler gündemde.

Devamsızlık kaydı tutulmayan, yüksek not vaadedilen bu okullarda öğrenciler derse girmeden 25 bin liraya lise diploması alınabiliyor.

Eğitim Uzmanı Onur Soğuk, bu okulların öğrenciyi sadece kağıt üzerinde gösterdikleri için 25-30 bin lira gibi bir ücretle kayıtlarını yaptıklarını öne sürdü.

Belirlenen fiyat üzerine normal okul ücretini ilave etmediklerini ifade eden Soğuk, "Çünkü zaten okula herhangi bir maliyeti yok. Öğrenci okula gitmiyor ders almıyor" dedi.

Öğrencilere sene sonunda okuldan mezun olmuş gibi diplomalarını verdiklerinden bahseden Soğuk, MEB'in şikayet hattı kurması gerektiğini önerdi ve bu tip liselerin kapatılması ve ağır cezalar verilmesi gerektiğinin altını çizdi.

"Bakanlığın Önlem Alması Gerekıyor"

Başka bir Eğitim Uzmanı Hatice Yılmaz ise öğrencinin okul sistemi içerisinde konuları ayrıntılı olarak kavramadıysa başarılı olabilmesinin mümkün olmadığını dile getiren Yılmaz, "Ezber değil artık sınavlar yorum gücü gerektiriyor. Yorum yapabilmesi için öğrencinin konuyu çok iyi bilmesi gerekiyor. Bakanlığın bu işe çok çabuk önlem alması gerekiyor. Açık lise düşünen öğrencilerin hepsi bir taraftan hemen bu tür okullara kaymaya başlayacaktır" diye konuştu.

Soruşturma Başlatıldı

Milli Eğitim Bakanlığı, açık liseye geçiş şartlarını taşımayan ancak tam zamanlı kurslarla üniversite sınavına hazırlanmak isteyen 12'nci sınıf öğrencileri için 'hayalet sınıf' kuran özel okullara inceleme başlattı.

MEB'İN VERİLERİ TAHRİBATI GÖSTERDİ

MEB'in 2022-2023 istatistikleri, eğitim alanında yaşanan tahribatı yansıtıyor. Raporda, kamusal eğitimin tasfiyesi, dini eğitim veren okullara teşvik ve eğitimdeki ticarileşme ortaya konuldu.

Eğitim Sen, 2022-2023 Eğitim Öğretim dönemine yönelik örgün eğitim istatistiklerini mercek altına aldı. Çalışmada, resmi verilerin eğitimde kangren halini alan sorunları ortaya koyduğu kaydedildi. Türkiye'deki okul ve derslik sayısının öğrenci sayısına ve ihtiyaca yanıt veren düzeyde olmadığı bildirildi.

Sendikanın çalışmasında ikili eğitim, birleştirilmiş sınıf ve taşınabilir eğitim uygulamalarının sürdürüldüğünün altı çizilerek, "Kalabalık sınıflarda eğitim hem öğretmenler hem de öğrencilerin sağlığı açısından önemli bir sorundur. Okulların fiziki yapı ve donanım açısından yaşadığı eksiklikler sağlıklı bir eğitim hizmetinin verilmesini güçleştirmektedir" denildi.

Okul Öncesinde Özele Teşvik

Çalışmada, okullaşma oranlarında hedefin çok gerisinde kaldığına da vurgu yapıldı. Bölgesel eşitsizliklerin ve cinsiyetler arası eşitsizliklerin okullaşma oranlarına yansıdığına belirten sendika, ilkokuldaki okullaşma oranının yüzde 98,86'dan yüzde 93,85'e düştüğüne ve ortaokulda okullaşma oranının yüzde 93,09'dan yüzde 91,21'e gerilediğine dikkat çekti.

MEB Örgün Eğitim İstatistikleri Analizi isimli çalışmanın öne çıkan başlıkları şöyle sıralandı: “Eğitim sürecinin en önemli kademelerinden birisi olan okul öncesi eğitimde Türkiye, OECD ülkeleri içinde son sıradaki yerini korumaktadır. Hükümet daha önce okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirileceğini açıklamasına rağmen, 4+4+4 ile birlikte bu hedefinden vazgeçmiş ve diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi okul öncesi eğitimde de özel öğretimi teşvik edici, velileri özel okul öncesi öğretim kurumlarına yönlendiren adımlar atmıştır.”

İmam Hatiplere Ayrıcalık

“AKP iktidarının eğitimin en temel sorunlarına çözüm üretmek yerine, yıllardır siyasal olarak istismar ettiği imam hatiplerin sayısını arttırma derdine düşmesi, bazı il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin yazılı ve sözlü talimatları ile öğrencilerin imam hatiplere yönlendirilmesiyle imam hatip okullarının sayısında ihtiyacın üzerinde artış kaydedilmiştir. Bugüne kadar özel okullar ve imam hatip okulları konusunda eğitimle ilgili hemen her konuda ayrımcılık yapmayı kendisine görev edinmiş olan MEB, bu konuda da ayrımcı uygulamalarını sürdürmüştür. Türkiye’de hiçbir okul türü diğerlerine göre ayrıcalıklı olmamalı, MEB politika geliştirirken ve bu politikaları uygularken bütün eğitim kurumlarına eşit mesafede yaklaşmalıdır.”

Raporun sonuç kısmında ise özetle şunlar kaydedildi:

“Eğitime erişimde yaşanan sorunlar başta olmak üzere, eğitimde dayatmacı politikaların sürmesi nedeniyle öğrencilerin ve öğretmenlerin mutsuz olduğu, eğitim sürecinde farklı dil, kimlik ve inançların dışlandığı, eğitimin zaten sorunlu olan niteliğinin daha da kötüleştiği, öğretmenlerin esnek, güvencesiz ve angarya çalışmaya zorlandığı bir eğitim sisteminin başarılı olması mümkün değildir. Eğitimin temel bir insan hakkı olduğu, bu nedenle, herkesin eğitim hakkına erişiminin sağlanmasını ve eğitim süresince eşit koşullarda yararlanabilmesi için kamusal olması şarttır.”

TAŞIMALI EĞİTİMDEKİ ÖĞRENCİ SAYISI ARTTI

Taşımali eğitim istatistikleri, bölgeler arasındaki eşitsizliği ve iktidarın, “Köy okulları açılacak” vaadinin gerçeği yansıtmadığını ortaya koydu. 2022’de 609 bin 137 olan taşımali eğitimdeki öğrenci sayısının 2023’te 744 bin 625’e yükseldiği öğrenildi.

İktidarın eğitim politikası, milyonlarca öğrenciyi taşımali eğitime mahkûm etti. AKP’nin iktidara geldiği 2002 yılında 3 milyon 275 bin 458 olan köy okullarına kayıtlı öğrenci sayısı, 2023 itibarıyla 609 bin 137’ye kadar geriledi. Yaşadığı yerde okul olmadığı için eğitime erişim imkânı olmayan öğrenciler, servislerle okullara taşınmak zorunda kaldı. 2022-2023 dönemine yönelik örgün eğitim istatistikleri ile ortaya konulan taşımali eğitim kapsamındaki öğrenci sayısı ise iktidarın, “Köy okulları açılacak” vaadinin büyük ölçüde hayata geçirilemediğini ortaya koydu. Resmi verilere göre, 2022-2023 eğitim öğretim döneminde 67 bin 486 öğrenci daha eğitime "taşımali" olarak ulaşmaya başladı.

2021-2022 eğitim öğretim döneminde 677 bin 139 olan taşımali eğitim kapsamındaki öğrenci sayısı, 2022-2023 eğitim öğretim döneminde 744 bin 625’e yükseldi. Okuluna servis aracılığıyla erişebilen öğrencilerin 297 bin 995’inin ilkökul, 446 bin 630’unun ise ortaokul kademesinde olduğu bildirildi.

Büyük Eşitsizlik

Taşımali eğitim kapsamındaki öğrencilerin kentlere göre dağılımı da dikkati çekti. Buna göre, 60 bin 637 öğrenci ile Urfa, taşımali eğitim kapsamında en fazla öğrencisi bulunan kent olurken listenin üst sıralarında Türkiye’nin doğusundaki kentlerin yer aldığı görüldü. Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin’den önceki iki bakan da köy okullarının yeniden açılıp taşımali eğitimdeki öğrenci sayısının azalacağını vaat etmişti.

Türkiye’de bölgeler arasındaki eşitsizliği ortaya koyan taşımali eğitim kapsamındaki öğrencilerin diğer kentlere göre dağılımı ise örgün eğitim istatistiklerine şöyle yansdı:

- **Şanlıurfa:** 60 bin 637
- **Diyarbakır:** 46 bin 737
- **Van:** 30 bin 774
- **Ordu:** 23 bin 685
- **İstanbul:** 22 bin 738

BİN ÖĞRENCİNİN 900'Ü 'HAYALET'

Açık liseye geçiş şartlarını daraltılmasının ardından bazı özel okullarda 'hayalet sınıflar' kuruldu. Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası Basın Sekreteri Erkurt, "1000 öğrenci kayıtlı bir okulda 100 öğrenci var" dedi.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB), açık liseye geçiş şartlarını daraltılmasının ardından tam zamanlı kurslarla üniversite sınavlarına hazırlanmak isteyen öğrenciler için bazı özel okullar 'hayalet sınıflar' kurdu. Öğrencilerin devam zorunluluğunun dikkate alınmadığı bu özel okullarda yüksek ücretlerin istendiği de iddia edildi. İstanbul'da 'hayalet sınıf' kuran özel okulların arttığı ve bir okula kayıtlı öğrenci sayısının 1000 olduğu ancak 100 öğrencinin eğitim aldığı öne sürüldü. İstanbul'daki bir başka okulda ise müfettiş denetimi nedeniyle 'hayalet öğrenciler'in sınıflara çağrıldığı ortaya çıktı.

'Okula Gelin Kaynaşın'

İddiaya göre İstanbul'da söz konusu özel okullardan birine MEB'in başlattığı inceleme nedeniyle müfettiş geldi. Okul yönetiminin ise 'hayalet öğrenci'leri okula çağırarak tek bir sınıfta topladığı öğrenildi. Dersliğe giren müfettişin yoklama alırken öğrenci listesinde olmayan bir öğrencinin adını söylediği ve öğrencilerin "O bugün gelmedi" dediği aktarıldı. Söz konusu okul yönetiminin müfettiş denetimlerinin artırılması ihtimaline karşı öğrencilerden, hafta boyunca okula gelmelerini ve kaynaşmalarını istediği ortaya çıktı.

Risk Göze Alınıyor

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası Basın Sekreteri Umut Erkurt, bazı özel okullarda velilerden belli bir ücret alınarak öğrencinin dershaneye gitmesinin sağlandığını ve okulda kaydı varmış gibi gösterildiğini belirtti. Erkurt, "Aldığımız bilgiye göre İstanbul'da bir okulda 1000 kayıtlı öğrenci olmasına rağmen 100 öğrenci var. İstanbul'da özellikle bu okulların arttığını da öğrendik" dedi. Aldıkları bilgilere göre bazı illerde talebin velilerden geldiğini, öğrencilerin sınavlara girmesini ancak devamsızlığın gözetilmemesini talep ettiklerini aktardı. Erkurt, "Uşak'ta ise 1 okul 'Riski var yaparım ama kayıt ücretimiz neyse onu alırım' demiş. Bazı öğrencilerin bu durumda sınava dahi gelmediğini biliyoruz. Öğrenci sınava gelse de kötü not olsa bile öğretmenlerden yüksek not verilmesi istenip karşı çıkılınca idareciler e-Okul'a girerek geçer not veriyor" ifadelerini kullandı. Erkurt, yaşanan bu durum ile öğrenciler arasında eşitsizliğin doğduğuna dikkat çekti.

Açık liseye geçişin MEB tarafından zorlaştırılması üzerine hayalet sınıfların arttığını söyleyen Erkurt, "Açık liseye geçişin zorlaştırılması atılması gereken bir adımdı ancak geç kalındı. Fakat öğrencinin neden bu sistemden kaçmak istediğini şapka önlerine koyarak tartışmaları gerekiyor. Bütün eğitim sistemini sınava dayalı bir hale getiriyorsunuz ve öğrenci bütün çıkış noktasını özel sektörde ya da evinde çalışarak arıyor" diye konuştu.

Bakanlık, 'hayalet sınıflar' kuran özel okullara inceleme başlatmıştı. MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı harekete geçirilerek denetim kararı alınmıştı. Denetimlerdeki tespitler doğrultusunda gerekli yasal işlemler uygulanacağı belirtilmişti.

HAYAT ADALETSİZ BAŞLIYOR

Kız çocukları; eğitim, beslenme, güvenli yaşam gibi en temel haklarından dahi mahrum bırakılıyor. Veriler acı gerçeği ortaya koyuyor. Hak savunucuları, kız çocuklarının üzerindeki eşitsizliğin ortadan kaldırılmasına yönelik çağrı yapıyor.

11 Ekim Dünya Kız Çocukları Günü kapsamında paylaşılan istatistikler, kız çocuklarının eğitim, beslenme, güvenli yaşam gibi en temel haklarından dahi mahrum bırakıldığını bir kez daha ortaya koydu. Yoksul, gerici ve baskıcı ülkelerde kız çocuklarının yaşadığı eşitsizlik gözler önüne serilirken, oğlan çocuklarına oranla da her alanda geri planda kaldığı belirlendi. Çocuk hak savunucuları, kız çocuklarının temel haklarını korumaya yönelik çağrı yaparak aksinin istismar ve şiddet olduğunu kaydetti.

Hesabını Sormalıyız

Önce Çocuklar ve Kadınlar Derneği gönüllülerinden Avukat Nilda Baltalı, yaptığı açıklamada kız çocuklarının eşit haklara sahip olması yönünde çağrı yaptı. Baltalı, şu ifadeleri kullandı: "TÜİK eylül ayında son 9 yılın çocuk verilerini paylaştı. Bu verilere göre suça sürüklenen çocuk sayısı yüzde 70 oranında artmış, cinsel istismara maruz kalan çocuk sayısı yüzde 300'e yakın yani 3 katı artış gösterdi. Elbette gerçek rakamlar bunun çok ötesinde. Çocuklarla ilgili vakaların ancak yüzde 15-20'si adli mercilere intikal ediyor. Çocuklarımızın çok büyük bir kısmı yetersiz besleniyor. Seçim öncesi vaat edilen okullarda günde bir öğün ücretsiz yemek verilme projesi rafa kaldırıldı. Dernek olarak gönüllü üstlendiğimiz okulu yarım bırakmak zorunda kalan, 15 yaşını

tamamlamadan öldürülen Sıla Şentürk ve Beyza Doğan'ın davalarında da bunu gözlemledik. Evlenmek istemedikleri için öldürülen, tarikat yuvalarında gelinlik giydirilen kız çocuklarımızın bu devletten soracağı hesabı bizler sormak zorunda kalıyoruz. Kız çocuklarının okula devam edip etmediklerinin devlet tarafından çok titiz bir şekilde irdelenmesi, tarikat yuvalarından, zorla evlendirilmek üzere oldukları evlerden çocukların çekip çıkartılması gerekiyor. Yoksulluğu ortadan kaldırılması ve tüm çocukların devletin sunduğu güvencelere erişmesinin sağlanması lazım."

Sigara Satmıyoruz Ama...

Çocuk hak savunucuları Dünya Kız Çocukları Günü'ne ilişkin şu açıklamaları yaptı:

Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği Başkanı Kasım Karataş: Hukukta 18 yaşından küçük olanlara çocuk' deniyor. Ancak buna rağmen 16-17 yaşındaki çocuklar evlenebiliyor. 16 yaşındaki çocuğa sigara satmıyoruz ama onun aile kurabileceğini ön görüyoruz, bu bir fiyasko.

Mor Çatı: Kız çocukları küçük yaşlardan itibaren cinsiyet ayrımcılığına maruz kalıyor ve bu ayrımcılık nedeniyle özgür ve eşit bir yaşam kurmaları engelleniyor. Ev içi şiddete tanıklık eden kız çocukları güvenli ilişkiyi ayırt etmekte güçlük çekiyor. Şiddete uğradıkları evden uzaklaşmak için erken yaşlarda evleniyor ve kendini başka bir şiddet ilişkisinin içerisinde buluyor. Çocukların yüksek yararını gözetmek ve gözetilmesinin takipçisi olmak hepimizin sorumluluğu!

Çocuktan Elini Çek

Çocuklar küçük yaşta istismar edilerek evlendiriliyor. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun 2018 raporuna göre, dünyada her beş çocuktan biri zorla evlendiriliyor. TÜİK verilerinde ise 2002'den 2022'ye kadar 742 bin 565 kız çocuğunun evlendirildiği ortaya çıktı. UNFPA'nın verisi ise çocuk yaşta zorla evlendirilen her 3 kadından 1'inin çocuk yaşta doğum yaptığını ortaya koydu. İHD'nin verilerine göre 2001-2022 yılları arasında 21 bin 87'si 15 yaş altı olmak üzere 18 yaş altı 2 milyon 88 bin çocuk doğum yaptı. İHD'nin raporunda 2021 ve 2022 yılına ilişkin şu veriler yer aldı:

Yıl	Doğum yaptığı yaş	Çocuk sayısı
2021	15 yaş altı	118
2021	15-17 yaş arası	7 bin 176
2022	15 yaş altı	147
2022	15-17 yaş arası	7 bin 42

Yoksulluk Kısıyacı Yaşama Engel

Öte yandan kız çocuklarının temel haklarına ulaşım, ülkeler arasında da farklılık gösteriyor. Yoksul, gerici ve baskıcı ülkelerde kız çocuklarının yaşadığı eşitsizlik bir kez daha gözler önüne seriliyor. Save The Children (Çocukları Kurtarın) örgütünün 2021 raporuna göre her yıl tahmini 22 binden fazla kız çocuğu hamilelik ve çocuk evliliğinden kaynaklanan doğum nedeniyle hayatını kaybediyor. Bu da günde 60 çocuğa tekabül ediyor. Dünyada çocuk yaşta evliliklerin en yüksek oranına sahip olan Batı ve Orta Afrika, 9 bin 600 rakamı ile dünya çapında tahmin edilen tüm çocuk evliliklerine bağlı ölümlerin yaklaşık yarısına sebep olunan yer. Bu da günde 26 ölüme denk geliyor. Ayrıca, bölgesel genç anne ölüm oranı, dünyanın herhangi bir yerindekinden dört kat daha yüksek.

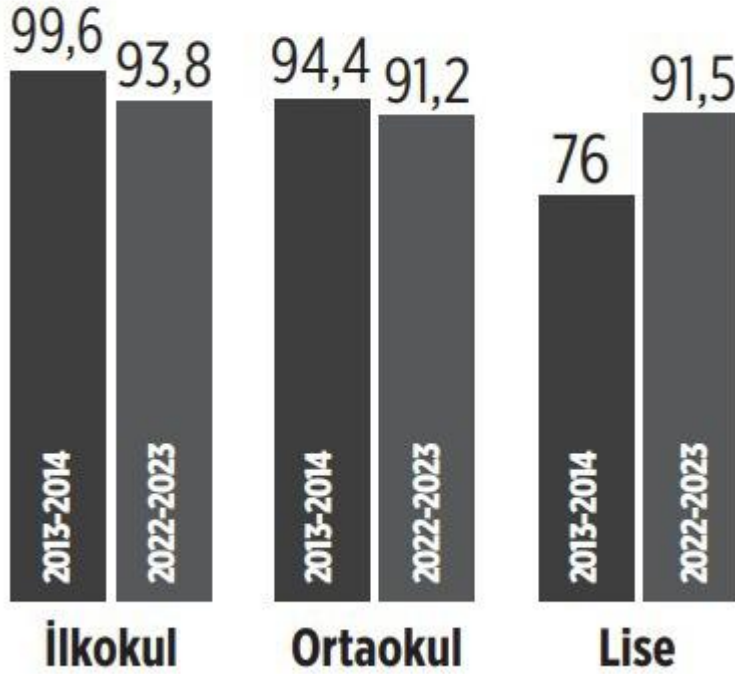
Öte yandan Göç İdaresi Başkanlığı'nın 2023'teki verileri de geçici koruma kapsamında bulunduğunu ifade ettiği 1 milyon 658 bin 100 Suriyeli çocuktan 800 bin 178'inin kız çocuklarından oluşuyor. Göçmen çocukların eğitim, istismar, yoksulluk gibi sorunları daha ağır bir şekilde yaşıyor. FİSA Çocuk Hakları Merkezi'nin 2022 yılı için

yaptığı araştırmanın verilerine göre ise 2022 yılında Türkiye genelinde en az 914 çocuğun önlenebilir sebepler sonucu yaşamını kaybetti. Ölen kız çocuklarının en az 305'i kız çocuğu.

Eğitime Katılmıyorlar

Kız çocukları bir eşitsizliği de eğitim alanında görüyor. UNICEF'in verilerine göre dünya genelinde ilkököl çağındaki 32 milyon, ortaokul çağındaki 30 milyon ve lise çağındaki 67 milyon toplam 129 milyon kız çocuğu okula gidemiyor. Çatışmalardan etkilenen ülkelerde kız çocuklarının okul dışı kalma olasılığının, diğer ülkelere göre iki kat daha fazla olduğu belirlendi. Ülkemizde ise kız çocuklarının eğitime katılma oranlarındaki yetersizlik dikkat çekiyor. TÜİK'in verilerine göre 2022'de 720 bin kız çocuğunun okuldan ayrıldığı görüldü. TÜİK- 2019 Çocuk İşgücü Anketi'ne göre 2019 yılında 15-17 yaş aralığındaki 80 bin kız çocuğunun eğitime devam etmeme sebebi eğitim masraflarını karşılayamaması.

MEB'in verileri kız çocuklarının okula katılma oranlarındaki yetersizliği ortaya koyuyor.

KIZ ÇOCUKLARININ DEZAVANTAJLI DURUMU ÇIĞ GİBİ BÜYÜYOR!

Ülkemizde kız çocukları, istenilen biçimde eğitimden yararlanamamaktadır, erken evlendirilmekte veya erken evliliğe zorlanmaktadır, çocuk yaşta çalışmak durumunda kalmaktadırlar, en önemlisi de cinsel istismara uğramaktalar, hatta öldürülmektedirler.

Okullarda Kız Çocuklarının Dezavantajlı Durumu Devam Etmektedir

MEB istatistiklerine göre, eğitim sistemi içinde 19.904.679 öğrenci bulunmaktadır.

Bunların açıköğretim dahil 10.263.953'ü erkek, 9.640.726'sı ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Erkek öğrencilerin sayısı 623.233 daha fazladır.

İl ve cinsiyete göre doğumlar, 2009-2022

Births by province and sex, 2009-2022

[İkametgah yerine göre-By the place of permanent residence]

[31/03/2023 tarihi itibarıyla-Date as of 31/03/2023]

İl-Province	Cinsiyet Sex	Yıl-Year													
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ⁽¹⁾	2018 ⁽¹⁾	2019 ⁽¹⁾	2020 ⁽¹⁾	2021 ⁽¹⁾	2022
Türkiye-Türkiye	Toplam-Total	1 266 751	1 261 169	1 252 812	1 294 605	1 297 505	1 351 088	1 336 908	1 316 204	1 300 258	1 256 282	1 189 939	1 117 942	1 083 336	1 035 795
	Erkek-Boy	651 432	647 859	643 544	664 371	666 958	693 928	685 798	675 554	667 550	644 795	609 921	573 554	555 877	531 946
	Kız-Girl	615 319	613 310	609 268	630 234	630 547	657 160	651 110	640 650	632 708	611 487	580 018	544 388	527 459	503 849

TÜİK tarafından yayınlanan doğum istatistikleri dikkate alındığında 2010-2022 arasında eğitim sistemi içindeki erkek öğrenci sayısının kız öğrencilerden maksimum 429.468 daha fazla olması gerekirdi. Kız ve erkek öğrencilerin okullaşma oranlarının birbirine yakın hatta bazı yaş gruplarında kız öğrencilerin fazla olduğu dikkate alındığında eğitim sistemi içindeki erkek öğrenci sayısının 623.233 daha fazla olması doğum ile eğitim sistemi içindeki farkı oluşturan 193.765 rakamı açıklama beklemektedir.

MEB İstatistikleri üzerinden ilkokula kayıt yaptıranların sayıları 2010-2023 yılları arası dikkate alınarak incelendiğinde erkek öğrenci sayısının maksimum 455.146 daha fazla olması gerekirdi. Ancak bu sayının erkekler lehine 168.087 daha fazla olması, MEB' nin konuyla ilgili özel bir açıklaması yok ise sistem içerisinde en az bu sayı oranında kız çocuklarının okullaşmadığı anlamına da gelir.

Doğum Sayılarına Göre Erkek Çocuk Fazlalığı	
2010-34.549	2017-34.842
2011-34.276	2018-33.308
2012-34.137	2019-29.903
2013-36.411	2020-29.166
2014-36.768	2021-28.418
2015-34.688	2022-28.098
2016-34.904	Toplam:429.468

Milli Eğitim Bakanlığı 2022-2023 İstatistiklerinde ilkokula başlayan öğrenci sayısını

1.413.047 olarak açıklamış, bunların 723.602'sini erkek, 689.445 kız öğrenci olduğu

bilgisine yer vermiştir. 2022-2023 öğretim yılında ilkokula başlayanların 2015 doğumlular olduğunu kabul ettiğimizde bu sayının 2015 yılındaki doğan çocuk sayısı olan 1.336.908'i geçmemesi gerekirdi. 2015 yılında doğan çocuk sayısından 76.139 daha fazla çocuğun kayıt yaptırmış olması açıklanmaya muhtaç bir durum yaratmaktadır.

Akla gelen ilk açıklama bu fazlalığın 6 yaşında kayıt yaptıranlardan veya göçmen çocuklarından kaynaklandığıdır. Ancak aradaki farklılık geriye doğru takip edildiğinde erken kayıt yaptırmaya ve göçmen çocukları açıklaması da yeterli olmamaktadır.

Yıllara Göre İlkokula Kayıt Sayıları				
Öğretim Yılı	İlkokula Yapılan Toplam Kayıt Sayısı	Erkek	Kız	Aradaki fark (Erkek öğrenci fazlalığı)
2010-2011	1.257.457	647.302	610.155	37.147
2011-2012	1.285.550	663.219	622.331	40.888
2012-2013	1.756.618	898.743	857.875	40.865
2013-2014	1.285.199	662.370	622.829	39.541
2014-2015	1.145.581	586.154	559.427	26.727
2015-2016	1.162.162	596.214	565.948	30.266

2016-2017	1.234.999	633.463	601.536	31.927
2017-2018	1.261.012	646.865	614.147	32.718
2018-2019	1.297.147	665.662	631.485	34.177
2019-2020	1.201.900	619.576	582.324	37.252
2020-2021	1.312.071	675.200	636.871	38.329
2021-2022	1.413.047	723.602	689.445	34.157
2022-2023	1.374.525	702.837	671.688	31.149
<u>Eğitim sistemi içinde erkek đrenci sayısının kız đrenci sayısından maksimum fazla olması gereken sayı</u>				455.146

Erken Nişanlanma ve Evlilik Kız Çocuklarının Eğitim Hakkını Engellemektedir

Kız çocuklarını eğitim hakkını kullanmada engelleyen faktörlerden biri de hiç kuşkusuz erken yaşta nişanlanma ve evliliğdir. Kanunlarımız aile iznine dayanarak zorunlu eğitime tabii 16-18 arasındaki yaşındaki çocuklarına nişanlanma ve evlenme izni vermektedir.

TÜİK'in 2021 Yılı *Aile Yapısı Araştırması*na göre eğitimi bırakma nedenleri arasında nişanlanma-evlenmenin payı %3,7'dir. Nişanlanma ve evlilik nedeniyle eğitimini bırakan erkeklerin oranı %0,9 iken kadınların oranı 7.1'dir.

TÜİK'in 2022 Evlenme-Boşanma İstatistiklerine göre 16-17 yaş arasında evli erkek sayısı 688 iken kadınların sayısı 11.520'dir. 18-19 yaş grubunda ise evli erkek sayısı 5866, kadın sayısı ise 42.991'dir.

TÜİK 2022 Yılı Doğum İstatistiklerine göre, 12 yaş altında 147 kız çocuğu doğum yapmıştır. 15-17 yaş arasında

Annenin yaş grubu ve doğum sırasına göre doğumlar, 2012-2022							
Births by mother's age group and birth order, 2012-2022							
[31/03/2023 tarihi itibarıyla-Date as of 31/03/2023]							
Yıl	Annenin yaş grubu	Toplam	Doğum sırası - Birth order				Bilinmeyen
			1	2	3	4+	
Year	Mother's age group	Total	1	2	3	4+	Unknown
2022							
	Toplam - Total	1 035 795	395 912	318 016	181 214	131 663	8 990
	<15	147	135	6	1	-	5
	15-17	7 042	6 397	567	23	2	53
	18-19	30 074	24 152	5 220	482	48	172
	20-24	219 155	123 139	67 650	21 413	5 537	1 416
	25-29	342 211	146 546	108 364	56 394	29 122	1 785
	30-34	267 454	68 936	91 366	59 568	46 330	1 254
	35-39	129 861	20 740	37 264	34 705	36 593	559
	40-44	33 795	5 103	7 106	8 285	13 126	175
	45-49	2 212	598	406	320	841	47
	50+	276	142	60	19	55	-
	Bilinmeyen						
	Unknown	3 568	24	7	4	9	3 524

doğum yapanların sayısı ise 7042'dir. Bu yaş grubunda 567 kız çocuğu ikinci doğumunu yaparken, 23'ü üçüncü çocuğunu doğurmuştur. 18-19 yaş grubunda doğum yapan kadın sayısı 30 074'tür. Bunlardan 5220'si ikinci doğumunu yaparken, 482'si üçüncü doğumunu yapmıştır.

Kız Çocukları Cinsel İstismar Mađduru Olmaya Devam Etmektedir

Kız çocuklarımızın sıkça karşılaştıkları sorunlardan biri de cinsel istismardır.

Bu sorunun ülkemizdeki boyutunu anlamak için bir önceki yasama döneminde TBMM'nin, "*Altı Yaşındaki Bir Kız Çocuğunun Evlilik Adı Altında Cinsel İstismara Maruz Bırakılması Olayını Araştırmak ve Benzer Olayların Yaşanmaması ve Her Türü Çocuk İstismarının Önlenmesi için Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırma Komisyonu*" kurmak durumunda kaldığını hatırlatmak yeterli olacaktır.

Kurulan komisyonun hazırladığı taslak rapor, 14 Mayıs genel seçimleri nedeniyle TBMM Genel Kurulunda görüşülemedi de olsa raporda yer alan birçok değerlendirme ve öneri bu konudaki acı gerçeği, kız çocuklarına yönelik cinsel istismarın yaygınlığını ortaya koymuştur.

Raporda "Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesine yönelik tespit ve öneriler" kısmındaki 8 ana başlık altında 246 maddelik önerilere de yer verilmiş, bu öneriler arasında özellikle "Zorunlu eğitim çağında olan öğrencilerin okul devamsızlığının önlenmesine yönelik tedbirler artırılmalı ve bunların nedenleri hakkında araştırmalar yaygınlaştırılmalı..."

okul terkinin önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması, ilköğretim ve Eğitim Kanunu gereğince öğrencinin okula devamından sorumlu veli, vasi, muhtar, mülki idari amir, müfettiş ve eğitim yöneticilerine yönelik bilgilendirme çalışmaları yaygınlaştırılmalı" önerisi dikkat çekmiştir.

Ne var ki iktidarın, özellikle de Milli Eğitim Bakanlığının bu öneriyi dikkate almadığı görülmektedir. Çocukların örgün eğitim dışına çıkması ve okul korumasından mahrum kalma anlamına gelen Açık liseye yönelimi tümüyle durdurmak için gerekli tedbirlerin alınmaması bu duruma örnektir.

Okulda Olması Gereken Kızlarımız Çocuk İşçi Olmaktadır

Kız çocuklarımızın karşılaştığı bir başka sorun ise çocuk işçiliğidir. Çocuk işçiliği üzerine yapılan araştırmalar, kız çocuklarının da en az erkek çocukları kadar çocuk işçiliğine maruz kaldığını ortaya çıkarmıştır.

TÜİK "Hane Halkı İşgücü Araştırması" 2022 yılı sonuçlarına göre 15-17 yaş grubundaki çocukların işgücüne katılma oranı %18,7 olmuştur. Bu katılımın cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, erkek çocukların %27,0 ve kız çocuklar için %10,0 oranında işgücüne katıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak, yoksulluğun ortadan kaldırılması ve kızların topluma ve kendilerini ilgilendiren kararlara tam katılımının sağlanması, evde, sokakta, okulda, iş yerinde korunmaları ve güçlendirilmesi için fırsat bilinmelidir. Çocuklarımız hayata eşit bir başlangıç yapmalıdır. Ailelerin ekonomik beklentilerine, geleneksel değerlerine çocuklarımız kurban edilmemelidir. Çocuklarımızın geleceği dair umutlarını diri tutmak, gerçeğe dönüştürmek bizlerin görevi olmalıdır.

QS RAPORUNA GÖRE TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİ

Her yıl, İngiltere merkezli yükseköğretim derecelendirme kuruluşu **Quacquarelli Symonds (QS)** Dünya Üniversiteleri arasında sıralama yapmakta. Dünyada 2963 üniversiteyi inceleyen kuruluş, Türkiye Üniversitelerini Avrupa değil Asya kategorisinde değerlendirmekte.

Bu yıl yayınladığı 104 noktada 1500 üniversiteyi ele aldığı değerlendirmede küresel üniversite sıralamasında, ilk 500 üniversite arasına yalnızca Ortadoğu Teknik Üniversitesi (336), İstanbul Teknik Üniversitesi (404) ve Koç Üniversitesi (432) girebildi8.

QS bu raporları yirmi yıldır yayınladığı düşünülürse Türkiye üniversitelerinde gerileme devam etmektedir. Bilindiği üzere QS sıralamasında 2022 yılında ilk 500 hiçbir üniversite gerememişti. Oysa 2015 yılında Türkiye'den Bilkent Üniversitesi 394., ODTÜ 431, Boğaziçi ,Sabancı Üniversitesi 441-451 aralığında yer alırken, 450, Koç Üniversitesi ise 481. olmuştu9. Çok değil 8 yıl önce 5 üniversite, 9 yıl önce ise 6 üniversite10 bu listede yer bulmuştu. Boğaziçi ve Bilkent Üniversitesi bu listede QS ilk 500 sıralamasında Boğaziçi ile Bilkent 399. sırada yer almıştı11.

YÖK, QS'nin raporunda üniversite sayısının bir önceki raporda 1 üniversitenin olduğu bu yıl ise bunun üçe çıktığını duyurarak var olan durumu başarı olarak göstermeye çalıştı12. Boğaziçi Üniversitesi gibi gözde bir üniversitenin QS sıralamasının dışına çıkması üzerinde hiç durulmamakta. Üniversiteyi iktidarın operasyon üniversitesi haline getirenlerden biri olan Rektör Prof. Dr. Naci İnci, konuyla ilgili yaptığı açıklamada 2019 dan sonra üniversitenin 514. Sıraya gelmesini 701-750 aralığından büyük ilerleme olarak görmekte13.

YÖK'ün bir başka sevinci ise 50 yaş ve altındaki üniversiteler sıralamasında Türkiye'den 25 üniversitenin bulunması oldu.

TIP VE UZMANLIK EĞİTİMİ SANCILI

Ankara Tabip Odası'ndan Doç. Dr. Asuman Doğan "**Deprem bölgesinde tıp ve uzmanlık eğitimi**" başlıklı bir çalışma yayımlamıştır.

Çalışmada, depremde tıp eğitimi ve tıpta uzmanlık eğitimi verilen Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Antep, Hatay, Maraş, Malatya ve Urfa'nın durumuna ve bu bölgede halen sağlıklı yaşam ve çalışma koşullarının oluşturulmadığına ilişkin bilgiler yer almıştır.

- Deprem sonrasında; Hatay'daki Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) Tıp Fakültesi Hastanesi boşaltılırken, Maraş'taki Sütçü İmam Üniversitesi ile Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesi hastanelerinde hizmet ve eğitim büyük oranda sürdürülemez hale gelmiştir.
- Malatya Turgut Özal Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi faaliyetine hasarlı binada devam etmektedir.
- Diyarbakır Dicle Üniversitesi ve Diyarbakır Gazi Yaşargil EAH ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana EAH'de sağlık hizmeti ve eğitim eski işleyişine dönmüşken Çukurova Üniversitesi iki bina hasarlı olarak saptanmış bunlar geçici olarak başka binalara taşınmışlardır.

Deprem bölgesindeki şehirlerde var olan sorunlar;

Sağlık kurumlarının kullanılamaz hale gelmiş olması,

Eğitim görevlilerinin hayatlarını kaybetmeleri,

Depremden kurtulan eğitim görevlilerinin ruhsal travma ya da insani yaşam koşullarının sağlanamaması nedeniyle başka illere göç talepleri,

Hekimlerin ve tıp öğrencilerinin sağlıklı yaşam ve çalışma koşullarının ortadan kalkması,

İhtiyacı olan kitap bilgisayar, tıbbi araç-gereçlerine ulaşamaması gibi pek çok sorun tıp eğitimi ve uzmanlık eğitiminin aksamasına yol açmaktadır.

"GRİ KOD" UYGULAMASI

Sağlık Bakanı sosyal medya hesabından yaptığı bir açıklama ile **sağlıkta şiddet** olaylarına karşı başlatılacak '**Gri Kod**' uygulamasına ilişkin bir takım bilgiler vermiştir.

Bakan açıklamasında, "bir şiddet olayı olduğunda Beyaz Kod verilirse buna bağlı olarak adli süreç hemen başlıyor. Sağlık çalışanı Beyaz Kod vermesi durumunda süreci düşünerek çekingen davranabiliyor. Daha basit bir müdahale ile Beyaz Kod ihtiyacı azaltılabilir, çoğu şiddet olayı daha o eşiği geçmeden önlenir. Şiddet eğiliminin şiddet davranışına dönüşmesini önleyecek çözüm olarak GRİ KOD uygulamasını düşündük. BEYAZ KOD uygulaması aynı şekilde sürecek.

Gri Kod verildiğinde, hastane güvenliği ve hastane polisi gerekli müdahaleyi yapmak üzere durumdan haberdar oluyor. Hastane polisi, merkeze haber vererek Beyaz Kod gerektirecek bir olayı, şiddete dönüşmesi muhtemel bir olayı haber veriyor. İşin bir hastane güvenliği tarafı var bir de kolluk kuvvetleri tarafı var. Kolluk kuvveti Hazır Kod durumunda hazır halde bekliyor olacak" demiştir.

Gri kod uygulamasın İçişleri Bakanlığı ile birlikte devreye konacağını ve bir yazılım hazırladığını vurgulamıştır. Yazılım hazır olduğunda ise uygulamanın başlatılacağını belirtmiştir.

Şiddete karşı her tür düzenleme çok önemlidir ancak yapılan değerlendirmeler sonucunda oluşan yaygın izlenim, gri kod uygulamasının sağlık çalışanını korumaya yönelik olmadığı aksine şiddet uygulayanı korumaya dönük bir tutum oluşturacağı yönündedir. Bugün için sağlık çalışanlarının beyaz kod verme konusunda fazla bir çekincelerinin olmadığı açıktır. Anlaşılan o ki; şiddet uygulayan kişi beyaz kod verildiğinde daha ağır bir sürece maruz kalırken gri kodda adeta bir arabuluculuk sistemi oluşacaktır. Oysa atılması gereken adımlar bellidir, sağlıkta şiddetin azalması için verilen cezaların caydırıcı olması gereklidir ve bu konuda TTB'nin de uzun süredir vurguladığı üzere yasal düzenlemeler bir an önce hayata geçirilmelidir.

SAĞLIK SİSTEMİMİZ ALARM VERİYOR

2002 yılında başlatılan Sağlıkta Dönüşüm programı ile 1. Basamak göz ardı edilerek, hastaların sevk sistemi ortadan kaldırılmış, tüm yatırımlar tedavi edici hizmetlere, dev sağlık işletmelerine yapılmış, sağlık, kar odaklı bir yapıya dönüştürülmüş, bu durum, nitelikli sağlık hizmeti sunumuna engel olmuştur. Kontrolsüzce ve koruyucu hekimliğin zayıflamasıyla artan hastalık yükü nedeniyle, 2. ve 3. Basamak sağlık kuruluşlarına kısırtılmış bir sağlık talebi yaratılmış; yıllar içinde yıllık hekime müracaat sayısı, 2002 yılında yılda 3,1 iken; 2022 yılında yılda 10'a kadar tırmanmıştır. Avrupa Birliği ülkeleri ve OECD ülkelerinde bu sayının yaklaşık yarısı olması, nasıl bir hasta yükü ile çalışıldığının bir göstergesidir.

Yıllık hekime müracaat sayısındaki artış, iktidar tarafından, "rahatça hizmete ulaşan hastaların, istedikleri gibi sağlık kuruluşlarını ziyareti" olarak lanse edilmekle birlikte, esas problem, koruyucu hekimliğin yara almasıyla,

hayat koşullarının ağırlaşması, yoksulluğun derinleşmesi ile yetersiz beslenme ve çevresel etkenlerin yarattığı hasar vb nedenlerle hastalık yükünün artmasıdır. Yoksulluk artık bir halk sağlığı sorunudur. Son 20 yılda yaşlı nüfusun artışı, meme/kolorektal tümörler gibi, tarama programlarıyla saptanabilecek tümörlerin yıllar içinde tırmanması, kötü beslenmenin yarattığı ve giderek yükselen obez ve obez öncesi nüfus (15 yaş sonrası nüfusun %64'ü); 20-80 yaş arası nüfusun %15'inin diabetik olması (AB'de %7'lerde) hastalık yükünü artıran temel konular olmuştur. Öyle ki, 15 yaş üstü kadın nüfusunun %60'ına hiç smear yapılmamakta, %65'ine hiç mamografi taraması uygulanmamaktadır. Yıllardır mücadelesi verilen HPV aşılarının ulusal aşı programına alınması adeta bir olay haline gelmiş, önce "yaş grupları ve medeni hale bakılarak", daha sonra ise bilimsel kabul gören uygulamaların ötesinde, 9-14 yaş aralığında yapılması gereken aşının, 18 yaş üstü aşılama yapılacağı söylemi ile bir halk sağlığı skandalına imza atılmıştır. Benzer vahim bir durum geçtiğimiz günlerde Sağlık Bakanı'nın yeni covid varyantı içerikli aşılamanın bir BOYUN EĞİŞ olduğunu söylemesi, küresel sermayeye boyun eğmeyeceğini belirtmesi ile yaşanmıştır. Bir Sağlık Bakanı'nın bu açıklamayı yapması, aşmaya çalıştığımız her türlü aşı tereddütü/aşı reddine zemin hazırlayacak, yükseltmeye çalıştığımız sağlık okur-yazarlığı düzeyini hiç şüphesiz ki baltalayacaktır. Hemen her türlü aşıda, ilaçta, tıbbi sarf ve cihazda küresel sermayeye bağımlı olan, bunu aşmak için 20 yıl boyunca hiçbir yatırım yapmayan, hatta Cumhuriyet dönemi yatırımlarını ortadan kaldıran zihniyet, bilimin gerektirdiği ve tüm bilimsel platformların tavsiye ettiği aşı uygulamasını kabul etmemesi, küresel sermayeye boyun eğmemekten değil, halk sağlığı yatırımlarının bir maliyet kalemi olarak görülmesindedir.

Yoğun hasta yükünde çözüm üretemeyen hastaların defalarca ziyareti de eklenince, hastaların sağlık kuruluşlarına başvurusu yıllar içinde artmış, günlük 5-10 dk'lık randevularla, ortalama 100 hasta bakmaya başlayan hekimler tükenme noktasına gelmiştir. Polikliniklerde çözüm bulamayan ve yığılmaya başlayan hastalar, çözümü, Acil Servislerde aramaya başlamış, sonuçta yıllık Acil servis ziyareti, nüfusundan daha fazla olan bir kaosa sürüklenmiştir. Son 20 yılda, Acil Yardım İstasyonu başına düşen nüfus tam 3 katına çıkmıştır.

Tıkanan sistem, sağlık çalışanlarını ve hastaları karşı karşıya getirmiş, sağlıkta şiddeti tırmandırmış, vatandaşları hekimlere ve sağlık çalışanlarına düşmanlaştırmış, üstelik şiddet cezasız bırakılmıştır. Tüklenen ve itibarsızlaştırılan sağlık çalışanları üzerine binen yük artık taşınamaz hale gelmiş, sağlık çalışanlarında arka arkaya yaşanan intihar vakaları, konunun vahametini gözler önüne sermiştir. Çözümü sadece tesis güvenliğinde arayan zihniyet, şiddetin tırmanmasına, ortamın çalışılmaz hale gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu nedenledir ki, hekimler geleceğini yurt dışında aramaktadır. 2012 yılında sadece 59 hekim yurt dışına gidiş için belge talep ederken, bu sayı 2022 yılında 2.685 olarak gerçekleşmiştir. Bu sayıya, emekliye ayrılan, istifa eden ve özel hastanelere geçiş yapan hekim sayısı eklendiğinde, sistem sorunu yaşayan sağlıkta, insan kaynağı zafiyeti de yaşandığı görülmektedir. Hekimlerin, emek yoğun, ağır çalışma koşulları olan, beyin cerrahisi, kalp cerrahisi, göğüs cerrahisi gibi branşları tercih etmemeleri, uzayan eğitim ve ağır çalışma koşulları nedeniyle birçok yan dal tercihlerinin yapılmaması nedeniyle özellikle ülkenin doğu ve güneydoğu bölgelerinde bazı branşlarda yaşanan sıkıntılar, hastaların randevu bulamamaları sorununu artırmıştır.

Hekimin yanı sıra, atanmayan hemşireler, sağlık hizmet sunumunu sıkıntıya sokmakta, sağlık sistemi insan kaynağında sayısal olarak yetersiz kalmaktadır. 2022 verilerine göre, 100.000 kişiye düşen hekim sayısı Türkiye'de 228 iken, OECD ortalaması 365'dir. 100.000 kişiye düşen hemşire sayısı olan 356, OECD ülkelerinin yaklaşık 1/3'ü kadardır. 100.000 kişiye düşen diş hekimi ve eczacı sayısı OECD rakamlarının yarısı kadardır ve ağırlıklı olarak özel sektörde istihdam edilmektedir.

Fakat unutulmamalıdır ki temel sorun, sistem ve zihniyet sorunudur. Bu sistemde sağlık çalışanı iki katına dahi çıkarılsa yine tıkanıklık yaşanacaktır.

Bu hasta yoğunluğuna ek olarak, tıbbi cihaz endüstrisinin, kur dalgalanmaları, kamunun borçlarını ödememesi ve uzayan vadeler nedeniyle malzeme temin edememesi durumu, sistemi daha da tıkamaktadır. Özellikle beyin cerrahisi, ortopedi ve kalp cerrahisi gibi malzeme bağımlı branşlarda birçok vaka yapılamaz hale gelmiş, hastaların bekleme listeleri oluşmuştur. Hastanelerde büyük ameliyatlar yerini, hızlı devir yapılabilen vakalara bırakmış, bu durum hastanelerde, hasta ortalama kalış günü rakamlarına (5,7'den 4,2'ye düşüş) ve yatak devir hızına da (38,8'den, 50,7'ye çıkış) yansımıştır.

Benzer tablo ilaç endüstrisi için de yaşanmaktadır, keza Euro kurunun 14,03 yani yaklaşık reel değerinin yarısı kadar ayarlanması, birçok ilaç grubunun sistemden çekilmesine ve birçok hasta için tedavi sıkıntılarının neden olmaktadır.

Yapılması gereken,

1. Öncelikle, 1. Basamak sağlık sisteminin sayısal ve nitelik olarak güçlendirilmesi, altyapısının desteklenmesi; aile hekimi başına düşen nüfusun (3.145), tedrici olarak 2000'lere indirilerek, kamuya ait binalarda ve kamuya ait insan kaynağı ile hizmet vermesi, aile hekimlerinin özlük hakları korunarak sağlanmalıdır. Güçlendirilen 1.basamakla birlikte akılcı ve doğru kriterlerle planlanan sevk mekanizması başlatılmalıdır. Koruyucu hekimliğin güçlendirilerek "önce hasta etmeme" prensibinin benimsenmesi, birçok vatandaşın sorununun 1.basamakta çözülmesine olanak sağlayacaktır.

2. Poliklinik randevularının en az 20 dk olacak şekilde planlanması elzemdir. Kısa randevularla çözüm bulamayan hastaların yeniden hastaneyi ziyaretinin önüne geçilmesi şarttır.

3. Kamuda ve üniversitede çalışan hekim, dış hekim, eczacı, hemşire ve tüm sağlık çalışanlarının özlük haklarının (çalışma saatleri, maaşlar, nöbet ücretleri, izinleri, emekliliğe yansıtılacak ödemeler vb) düzeltilmesi ve aynı düzenlemelerin aile hekimliği sistemleri; ve gıda güvenliği, çevre sağlığı, biyogüvenlik konularında hizmet veren, tek sağlık yaklaşımının vazgeçilmez üyeleri veteriner hekimler için de yapılması gerekmektedir.

4. Tırmanan şiddet için sistemsel düzenlemenin yanı sıra caydırıcı ve cezai yaptırımların hızla hayata geçirilmesi çok önemlidir. TTB tarafından taslağı hazırlanan Şiddet Yasası'nın hayata geçirilmesi hızla gerçekleşmelidir. Medyada görünür kişilerin şiddeti olumlu gösteren konuşmaları, sağlıkta şiddet haberlerinin verilme şekli, şiddet için meşruiyet zemini hazırlamaktadır. Cezasızlık kültürü, şiddeti yaygınlaştırmaktadır.

5. Yerli üretimin desteklenerek, tıbbi cihazdaki ve ilaç endüstrisindeki %85'lik ithalat bağımlılığının azaltılması, uzun vadede zorunludur. Bu sarmaldan çıkabilmenin bir yolu da yerli üretimdir.

6. Servis yatak sorununun dışında yoğun bakım yatak doluluğu büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoğun bakımlar daha maliyetli hizmetlerdir, yetişmiş insan kaynağı daha azdır ve maalesef, hastane yönetimlerinin maliyet kalemi olarak gördüğü alanlardır. Bu nedenle, özellikle çocuk yoğun bakım gerektiren durumlarda hastalar, ambulansla şehir şehir dolaşmak zorunda kalmaktadırlar. Yatırımların, ameliyathane, yoğun bakım gibi kritik alanlara yapılması ve bunun insan kaynağı ve düzeltilmiş özlük haklarıyla yapılması gerekmektedir.

7. Tek başına bir basın açıklamasına konu olacak KÖİ ise, gerek yapısal büyüklükleri, ergonomiden uzaklıkları, hizmet sunumunu zorlaştıran statüleri ve en önemlisi de Sayıştay raporlarına da konu olan finansman yükleri ve usulsüzlükleri ile derhal durdurulmalı, mevcut sistemler yeniden düzenlenmelidir.

Sonuç olarak, sağlık sistemimiz, insan kaynağı yerine dev tesislere yapılan yatırımlarla, koruyucu hekimliği ikinci planda bırakan, kar amacı güden tedavi edici hizmet kurgusu ile ama en önemlisi de sağlığı yönetenlerin bilimsellikten ve uluslararası kabul gören uygulamalardan uzak zihniyeti ile alarm vermekte; zarar gören ise hizmete güvenli ulaşamayan hastalar ve tükenen sağlık çalışanları olmaktadır.

İŞ YÜKÜ YARGIYI GECİKTİRİYOR

İş yükü nedeniyle emekçilere zulmedilen PTT'deki hantallığın yargıyı da etkilediği ortaya çıktı. Tebliğe çıkarılan belgelerin muhataplarına ulaşımında gecikmeler hak ihlaline neden oldu.

Tekirdağ Barosu'na kayıtlı bir avukatın Kamu Denetçiliği Kurumu'na yaptığı başvuru, PTT'nin içinde bulunduğu tabloyu gözler önüne serdi. PTT aracılığıyla gönderilen hukuki tebligatların muhatabına ulaşmadığını belirten avukat, çözüm için 'ombudsman'ın kapısını çaldı. Avukat, tebligat dağıtımının uzun süreler almasının yargılama sürecinin ve çözüm bekleyen birçok hukuksal işin gecikmesine sebebiyet verdiğini belirtti.

Kamu Denetçiliği Kurumu, PTT'den inceleme talep etti. Şikâyete konu tebligatın, 'sehven' geciktiğini savunan kurumun, "Aynı aksaklıkların yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınarak ilgili dağıtım ve kontrolden sorumlu personelin uyarıldığı" iddia etti. PTT yönetimi öte yandan, personelin 6 Şubat'ta meydana gelen depremler nedeniyle yapılan yardımların ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması için görevlendirilmesini de gecikmelere gerekece gösterdi.

İki Ayda Teslim

İncelemeyi derinleştiren Kamu Denetçisi, bazı gönderilerin hareket durumlarını takip numaraları üzerinden mercek altına aldı. İncelemenin ardından, "Gönderiler beş ya da yedi gün içinde teslim edilir" iddiasının uygulamada karşılığı olmadığını ortaya koyan tabloda şunlar sıralandı:

22 Ocak 2021'de PTT'ye teslim edilen gönderi, 23 Şubat 2021'de,

31 Mart 2021'de PTT'ye teslim edilen gönderi, 13 Nisan 2021'de,

2 Ağustos 2022'de PTT'ye teslim edilen gönderi, 13 Ekim 2022'de,

11 Nisan 2023'de PTT'ye teslim edilen gönderi, 8 Mayıs 2023 alıcısına teslim edildi.

Adil Yargılanma Hakkı

Avukatın başvurusu kapsamında yapılan incelemenin ardından tebligattaki gecikmeleri tespit eden Kamu Başdenetçisi, PTT'ye, "Gerekli tedbirlerin alınması" konusunda uyarıda bulundu. PTT'ye de tebliğ edilen kararda, özetle şu ifadeler kullanıldı: "Tebliğat evraklarının tesliminin uzun süreler almasının yargılama sürecinin ve çözüm bekleyen birçok hukuksal işlemin gecikmesine ve haberleşme hürriyeti ile adil yargılanma hakkı kapsamında hak ihlallerine sebebiyet verebileceği dikkate alınmalıdır. Özellikle şikâyet konusu mahkemeler veya icra daireleri tarafından tebliğe çıkarılan belgelere ilişkin posta hizmetlerinin öngörülen sürelerde yerine getirilmesinde yeterli özenin gösterilmesi gerekmektedir."

TÜRKİYE'DE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK BASKILAR ARTIYOR!

Dünyanın önde gelen basın meslek kuruluşlarının Türkiye'de ziyaret, temas ve incelemelerde bulunması iktidarı rahatsız etti ve temsilcilerle görüşme reddedildi. Uluslararası gazeteci örgütleri, Türkiye'de medya kuruluşları ve gazetecilere yönelik ağır baskı saptadıklarını, yerel seçime doğru baskıların artacağı kaygısını dile getirdiler!

Dünyanın en köklü ve saygın beş gazetelik ve basın özgürlüğü örgütünün yönetici ve temsilcileri geçen hafta Türkiye'de temas ve görüşmelerde bulundu. Türkiye'nin de üyesi olduğu **Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI)**, **Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ)**, **Avrupa Basın ve Medya Özgürlüğü Merkezi (ECPMF)**, **Trans Avrupa Balkanlar ve Kafkasya Gözlemevi (OBCT)** ve **Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF)** örgütlerinin başkan, yönetici ve temsilcilerinden oluşan heyet, iktidarda panik ve rahatsızlık yarattı. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı, RTÜK Başkanı, Adalet ve İçişleri Bakanları, AKP Genel Merkez ve TBMM Grup yöneticileri heyetin görüşme taleplerini reddederek randevu vermedi. Meclis çatısı altındaki TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Dijital Mecralar Komisyonu ve Adalet Komisyonu'nun AKP milletvekili başkanları da uluslararası basın meslek kuruluşlarının temsilcileriyle görüşmeyi kabul etmedi. İktidar temsilcileri, basına yönelik yapılan uygulamaları savunacak halleri olmadığı için görüşmemeyi kaçış yolu olarak gördüler.

Bir hafta boyunca Türkiye'de gazeteci dernekleri, cemiyetleri, basın meslek örgütleri, gazeteci sendikaları, sivil toplum grupları, Anayasa Mahkemesi başkan ve üyeleri, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun muhalefet kontenjanından seçilen üyeleri, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile görüşmeler yapan heyet, TBMM'de CHP, DEVA, EMEP, YSP milletvekilleriyle bir araya geldi.

Küresel gazeteci örgütünün temsilcileri, yaptıkları ortak açıklamada; Türkiye'de basın özgürlüğüne yönelik baskıların, medya kuruluşları ve gazetecilere dönük engelleme, kısıtlama ve yaptırımların ağırlaştığını, basın özgürlüğü krizinin daha da derinleştiğini gözlemlediklerini dile getirdiler. Basın özgürlüğü krizinin her geçen gün daha da derinleştiği, gazetecilerin keyfi tutukluluk ve kovuşturmalarla, mesleki faaliyetlerinden ötürü ağır tehditlerle karşı karşıya kaldığı, basına yönelik saldırı ve tehditlerden sorumlu olanlara yönelik cezasızlığın artarak sürdüğü ifade edildi. Bu yıl yapılan seçimlerde iktidarın medya gücünü her alanda yaygın şekilde kullandığı, dezenformasyon ve sahte haberlerin sosyal medya trollerince yaygın şekilde paylaşıldığı, devlet medyasının tamamıyla iktidar kontrolünde yayıncılık yaptığının belirlendiği vurgulandı. 6 Şubat 2023'te yaşanan depremler sırasında yerel medyanın özellikle hedef alındığına dikkat çeken heyete göre, iktidar yetkililerinin bu tavrı, haber ve bilgi akışını kontrol etme çabasının açık bir örneği.

Dezenformasyon yasasının gazeteciliğin kısıtlanmasının aracı haline getirildiği, eleştirel gazeteciliğin terörle eş görüldüğü, **gazetecilerin mesleklerini icra ederken ağır yasal-yargısal yaptırım ve sansürün yanında, can güvenliği sorunuyla karşı karşıya olduğu** uluslararası basın meslek kuruluşlarının temsilcilerinin tespit ve gözlemleri arasında yer aldı.

ÇEVRE VE DOĞA GÜNDEMİ SANCILI

İliç'teki Keşif, Bilirkişilerin Tarafsız Olmadığı Gerekçesiyle Ertelendir

Erzincan'ın İliç ilçesinde bulunan Anagold'un Çöpler Altın Madeni tesisi için yapılan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecinde, Erzincan İdare Mahkemesi davacıların bilirkişiler için yaptığı itirazı kabul etmiştir. Erzincan İdare Mahkemesi, dört bilirkişinin tarafsız ve konunun uzmanı olmadığını onaylamıştır.

Davacıların talebi doğrultusunda, hidrolog, maden, meteoroloji ve jeoloji mühendisi bilirkişilerin uzmanlıklarının eksik olduğu, tarafsız olmadığı ve sehven atanmış olduğu gerekçesiyle değiştirilmesine karar verilmiştir. Bu kararın ardından 5 Ekim'de yapılması planlanan keşif ve bilirkişi incelemesi ileri tarihe ertelenmiştir.

Diğer yandan, halk sağlığı uzmanı, çevre mühendisi ve sismolog bilirkişilere yönelik yapılan itirazlar ise somut delil yetersizliği nedeniyle kabul edilmemiştir. Bu bilirkişilerin görevlerini yerine getiremeyecekleri veya tarafsız olamayacaklarına dair yeterli delil sunulmadığı gerekçesiyle itirazlar reddedilmiştir **AKKUYU'DAKİ SANTRALİ Kendimiz İçin Yapıyoruz İtirafı**

Mersin'in Gülnar ilçesinde inşaatı devam eden Akkuyu Nükleer A.Ş'nin CEO'su ve Yönetim Kurulu Başkanı Anastasia Zoteeva, bir Rus kanalına verdiği röportajda Akkuyu Nükleer Santrali hakkında, "Kendimiz için inşa ediyoruz. Bu nükleer santral Rusya'ya aittir" demiştir.

Rusya'nın nükleer enerji ihracatı tarihini anlatan Zoteeva, Rusça çevirmeni Sabri Gürses tarafından teyit edilen çeviriye göre şunları ifade etmiştir: "Bunu kendi toprağımızda değil, kendi ihtiyaçlarımız için inşa ediyoruz. Bu nükleer santral Rusya'ya aittir. Bu bizim santralimiz, başka bir ülkenin topraklarında bulunan bizim santralimizdir."

Birinci Sınıf Tarım Arazisine Kurulacak Osb Projesine Yürütmeyi Durdurma Kararı Verildi

Tekirdağ'ın Ergene ilçesinde kurulması planlanan Plastik İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (PAKOP) için verilen tarım dışı kullanım izninin iptali için açılan davada Tekirdağ 1. İdare Mahkemesi tarafından yürütmeyi durdurma kararı verilmiştir. Mahkeme kararında, bölgedeki tarım arazilerinin 1. sınıf mutlak tarım arazisi olduğu ve bu arazilerin tarım dışı amaçlar için kullanılmasının hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir. Mahkeme ayrıca, bölgede alternatif sanayi bölgelerinin bulunduğunu ve PAKOP'un kurulmasının zorunlu olmadığını vurgulamıştır.

Mahkemenin kararında, dava konusu alanın toprak özellikleri incelendiğinde tarım için uygun olduğu, bu tarım arazisinin amaç dışı kullanımının önlenmesi gerektiği, ayrıca bölgedeki diğer Organize Sanayi Bölgelerinin boş kapasitesi olduğu ve bu bölgelerin kullanılmasının tercih edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Milli Parkta Maden Projeleri

Artvin'de bulunan Kaçkar Dağları Milli Parkı'nın tehlikede olduğunu gösteren bir gelişme olarak, Altın Koza Altın Madencilik Şirketi'nin Artvin'in Yusufeli ilçesinde 4 yeni maden projesi başvurusunda bulunduğu ortaya çıktı. Bu projelerin milli park sınırları içerisinde yer aldığı ve toplam 6 bin 188 hektarlık 4 maden ruhsatına sahip şirketin 1,500 hektarlık alanı bu milli parkın içinde bulunuyor.

Eğer bu projeler onaylanırsa, yılda 576 dinamit patlaması yapılacak ve yerleşim yerlerine yakın maden ocaklarında saatte 50 buçuk kilogram toz oluşacak. Altın Koza Altın Madencilik Şirketi, bu projeler için ayrı ayrı 2 milyon 850 bin TL harcamayı planlıyor.

Altın Koza Altın Madencilik Şirketi, sahibi Akın İpek'in FETÖ suçlamalarıyla hüküm giymesinin ardından 2015 yılında kayyum atanmasıyla bilinir hale geldi. Ancak şirket, iktidarın desteğiyle büyümeye devam etti ve 2022 yılında 4.1 milyar TL net kar elde etti. Şirket, Doğu Karadeniz bölgesinde ardı ardına projeler açıklamış ve Mastra Altın Madeninde çıkardığı cevherleri işlemiştir. Son olarak, Artvin'deki maden ocaklarından çıkarılan cevherler de Mastra Altın Madeninde siyanürle işlenecek.

Altın Koza, projelerini genellikle 25 hektarın altında göstererek Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecinden kaçınmaya çalışmaktadır. Bu yeni projeler için de aynı yöntemi kullanarak, başlangıçta 25 hektarın altında gösterip, daha sonra projeleri genişletmeyi hedeflemektedir.

BALIKESİR VE ÇANAKKALE'DE SON 10 AYDA 18 MADENE ONAY VERİLDİ

TEMA Vakfı'nın verilerine göre, yüzde 79'u maden ruhsatlı olan Balıkesir ve Çanakkale illeri sınırında bu yıl 33 yeni proje için adım atılmış, 18 maden projesine ise onay verilmiştir.

Bu projeler arasında Balıkesir'de mermer, kalker, granit ve andezit gibi madenlerin işletilmesi amaçlanmaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na başvuran şirketler, projeleri onaylanırsa maden işletmeye başlayacaklardır.

Örnek olarak, Acarlar İnşaat, Bigadiç'te bir mermer ocağı işletmek istemektedir. Bu proje için çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) başlatılmış ve projenin maliyeti 7 milyon 770 bin TL olarak belirlenmiştir. İşletme, 99.21 hektarlık ruhsat sahasının içindeki 13.21 hektarı kullanmayı planlamaktadır. Bu projenin aynı zamanda orman sınırları içinde bulunduğu belirtilmektedir. İz Granit Madencilik de Ayvalık'ta bir granit ocağı projesi üzerinde

çalışmaktadır. Bu projenin maliyeti 9 milyon 72 bin TL olarak belirlenmiş ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü verilerine göre bağ ve fındıklık alanında maden işletmeyi içermektedir.

Çanakkale'de ise Cengiz Holding, yargı sürecini beklemeden 294 bin ağacın bulunduğu Bayramiç bölgesinde çalışmalara başlamıştır. Aynı bölgede Green Saroz İnşaat, kayrak taşı ocağı işletmeyi planlamaktadır ve bu proje için 1 milyon 120 bin TL maliyet öngörülmüştür. Aynı zamanda Bayramiç'te bir başka şirket, orman arazisinde yıllık 13 bin 500 ton malzeme üretimi yapmayı hedefleyen bir mermer ocağı işletme izni almıştır.

ABD'NİN, TSK'YA AİT SİHA'YI DÜŞÜRME Sİ MÜTTEFİKLİKLE BAĞDAŞMAZ!

Suriye'de terör örgütlerine destek veren NATO müttefikleri ABD'nin, TSK'ya ait SİHA'yı düşürmesi ne stratejik ortaklık ne de müttefiklikle bağdaşmaz. İktidarın önce sessiz kalıp olay açığa çıkınca 'teknik anlaşmazlık' gerekçesine sığınması, Türkiye adına incitcidir ve kabul edilemez!

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan İçişleri Bakanlığı'na yönelik bombalı terör saldırısının faillerinin Suriye'den geldiğini açıkladı. Geçen yıl 26 Eylül'de Mersin Polisevi saldırısında bir polisimizi şehit eden ve 13 Kasım 2022'de İstiklal Caddesinde 6 yurttaşımızın öldüğü, 81 yurttaşımızın yaralandığı bombalı saldırıyı gerçekleştirenler de Suriye'den gelmişti. Suriye'den bomba ve silahlarla sınırı geçip yüzlerce kilometre seyahat edip, İstanbul, Mersin ve son olarak Başkentte gerçekleştirilen bu hain saldırılar, sınır güvenliğinde ve istihbaratta ciddi zafiyet işaretleri. Ülkenin dört bir yanına dağılan milyonlarca Suriyeli, Afgan sığınmacının varlığı da bu açıdan bir başka zafiyet ve güvenlik riski.

Faillerin Suriye'den geldiğini İçişleri Bakanı yerine Dışişleri Bakan Hakan Fidan'ın açıklaması, iktidar içindeki rol paylaşımı rekabetini sergiliyor. Bakan Fidan, Irak ve Suriye'deki PKK-YPG'nin olduğu yerleri 'meşru hedef' ilan etti. Yıllardır 'terör örgütü' sayılan bu örgütlere ait yerler bugüne kadar meşru hedef değil miydi? Ayrıca Bakan Fidan'ın PKK-YPG ile ittifak yapan, bu tesislerin yakınındaki üçüncü taraflara (ABD) 'uzak durun' mesajı vermesi yeni bir söylem değişikliğini yansıtır.

İktidar medyasının 'Devlet Fotoğrafi' diye yayınladığı Dışişleri, İçişleri, Milli Savunma Bakanlarıyla (MSB) MİT ve Genelkurmay Başkanlarının yer aldığı fotoğraf karesinde, Dışişleri Bakanı ve MİT Başkanının baş köşede yan yana poz vermesi, siyasi ağırlık ve kabinedeki hiyerarşi açısından verilen mesaj amaçlı.

Foto-mesaja karşın ABD'nin SİHA'yı düşürüp sonra da 'Türkiye'ye ait olduğunu biliyorduk' açıklaması, müttefiklik hukukuna aykırı ve incitici bir tavrıdır.

S-400 nedeniyle yıllardır Türkiye'ye yaptırım uygulayan ABD, son günlerde 'Rusya ve İran yaptırımları' gerekçesiyle Türk iş insanlarını ve şirketlerini yaptırım listesine alıyor. ABD 2003'te askerlerimizin başına çuval geçirdiğinde, Başbakan olan Cumhurbaşkanı Erdoğan, 'ABD'ye nota verecek misiniz?' sorusuna 'ne notası, müzik notası mı?' yanıtı vermişti. ABD 20 yıl şimdi de 'meşru müdafaa' bahanesiyle PKK-YPG'ye kol kanat gerip NATO müttefikleri Türkiye'ye ait SİHA'yı vuruyor. İktidar önce suskun kalıp, olayı yalanlandı. Pentagon 'vurduk' açıklaması yapınca bu kez Dışişleri 'çatışmazlık konusunda teknik anlaşmazlık nedeniyle bir SİHA kaybedilmiştir' açıklamasına mecbur kaldı.

Terörle mücadele Türkiye'nin meşru, hukuki ve uluslararası anlaşmalardan doğ an hakkıdır. ABD'yi PKK-YPG'ye destekten caydıracak siyasi ve diplomatik eylemler acil ve hayati hale geldi. Sınır güvenliğinin kritik bir noktaya ilerlediği çok açık. Göç İdaresi'nin resmi kayıtlarına göre 5,5 milyon kişi olarak açıkladığı, gerçekte bu sayının iki katına varan sığınmacı ve göçmenlerin yarattığı ulusal güvenlik riskine karşı ivedi önlemler alınması zorunludur!

AB, ABD VE NATO'NUN 'UKRAYNA'YA DESTEK, RUSYA'YA YAPTIRIM' ÇİZGİSİNDEKİ KIRILMALARI ARTIYOR.

Ukrayna'ya destek sağlayan batılı ülkeler, silah ve mühimmat stoklarının hızla azaldığını gündeme getirerek silah desteğini azaltma ya da durdurma yoluna gidiyor. Cumhuriyetçilerin engellemesiyle ABD Başkanı'nın Ukrayna'ya ek mali destek kararı gerçekleşemedi. Ukrayna'ya silah ve mühimmat akışının kesilmesi ihtimali artıyor!

NATO ve AB üyesi Polonya'nın Ukrayna'dan tahıl ithali ve sevkiyatını durdurma, silah desteğini kesme kararının ardından, Avrupa'daki pek çok NATO üyesi ülke Ukrayna'ya verilen destek nedeniyle kendi silah ve mühimmat stoklarının hızla azaldığını, askeri desteği durdurmayı değerlendirmeye aldıklarını açıkladılar. Rusya-Ukrayna savaşının en başından itibaren Ukrayna'ya toplam 100 milyar dolara ulaşan mali ve askeri destek sağlayan

ABD'de ise Biden yönetimi ile Cumhuriyetçilerin etkin olduğu parlamento arasındaki çekişme, Başkan Biden'ın Ukrayna'ya sağlayacağı yeni mali desteğin hayata geçirilmesini engelledi. ABD Başkanı, 1 milyar dolarlık mali desteği yürürlüğe koyamadı.

Ukrayna Devlet Başkanı Zelenskiy, geçen ay Beyaz Saray'da Biden ile bir araya gelmiş, Biden yönetimi mali destek sözünü bu görüşmede Zelenskiy'e iletmişti. Daha önceki ziyaretinde ABD Kongresinde konuşma yaparak, parlamenterlerce ayakta alkışlanan Zelenskiy'e bu defaki ziyaretinde Temsilciler Meclisinde konuşma izni de verilmedi. Biden başkanlığındaki Demokrat yönetimin Ukrayna'da savaşa destek politikasının ABD'ye ciddi askeri ve ekonomik yük olmaya başladığını savunan Cumhuriyetçiler, Beyaz Saray'ı engelleme girişimlerinde başarı elde ettiler. ABD Başkanı Biden'ın oğlu Hunter Biden'ın Ukrayna'da ortak olduğu enerji şirketlerinde yaşanan bazı büyük çaplı mali usulsüzlüklerin açığa çıkması da Ukrayna'ya destek politikasında Biden'ı zor durumda bıraktı. Muhalefet, ABD Başkanını oğlunun Ukrayna'daki yasa dışı işlerini örtbas etmeye çalışmakla suçluyor.

Avrupa'da da Ukrayna'ya mali ve askeri destek sağlayan ülkelerden peş peşe desteği azaltma ya da tümüyle kesme açıklamaları geliyor. Geçen hafta düzenlenen Varşova Güvenlik Forumu Konferansı'nda bazı NATO ülkelerinin temsilcileri Ukrayna'ya sağlanan silah ve mühimmat desteğinin büyük ölçüde NATO stoklarından yapıldığını ve giderek askeri stokların dibe indiğini gündeme getirdiler. İngiltere Silahlı Kuvvetler Bakanı James Heappey, NATO ülkelerinin silah stoklarının zayıfladığını belirterek, üye ülkelere NATO anlaşmasındaki 'GSYH'nin yüzde 2'sini savunma harcamalarına ayırma' taahhüdünü yerine getirmeleri çağrısında bulundu.

Diğer yandan Ukrayna ile sınırı olan NATO ve AB üyesi Slovakya'da yapılan genel seçimleri Rusya yanlısı görüşleri savunan, seçim kampanyasında Ukrayna'ya mali-askeri yardımları sonlandırma sözü veren eski Başbakan Sosyal Demokrat Robert Fico kazandı. Rusya karşıtı, savaşta Ukrayna'ya destek veren Liberal Parti ise yüzde 16 oy alabildi.

Slovakya seçimindeki bu sonuçlar; hem birbiriyle hem de Ukrayna ile komşu olan AB ve NATÖ üyesi Polonya-Macaristan-Slovakya'da, Ukrayna'ya destek politikalarına karşı çıkan iktidarların iş başında olması anlamına geliyor. **AB, ABD ve NATO'nun 'Ukrayna'ya destek, Rusya'ya yaptırım' çizgisindeki kırılmalar artıyor.**

RUSYA KIRIM'DAN SONRA KARADENİZ'DE İKİNCİ ASKERİ ÜSSÜ KURMAK İÇİN ABHAZYA İLE ANLAŞTI

Rusya'nın Kırım'dan sonra Karadeniz'de yeni bir askeri deniz üssü kurmak üzere Abhazya ile anlaşmaya varması beraberinde bazı gerilimlere neden olacaktır. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin önemini artıran bu gelişme, Abhazya'ya karşı Gürcistan'ın ABD ve NATO teşvikiyle yeni bir saldırıya girişmesi ihtimaline zemin hazırlayabilir!

2022 Şubat ayından bu yana devam eden Rusya-Ukrayna savaşında yeni bir aşamaya geçişi işaret eden gelişmeler yaşandı. Gürcistan'ın kendisine ait olduğunu iddia ettiği Abhazya'daki ayrılıkçı yönetimin lideri Aslan Bjanja ile Rusya Devlet Başkanı Putin tarafından Moskova'da imzalanan anlaşma ile **Rus donanmasının Abhazya'da kalıcı bir askeri deniz üssü kurması kararlaştırıldı.** Rus donanma üssünün Abhazya'nın Güney Kafkasya'da Karadeniz'e kıyısı olan Oçamçire'de kurulacağı, kısa sürede üs inşasına başlanacağı duyuruldu. Yeni üssün hem Rusya'nın Karadeniz'deki etkinliğin artmasına hem de Abhazya'nın savunma güvenliğine katkı sağlayacağı belirtildi.

Gürcistan'ın kendi toprağı saydığı Abhazya'da Gürcistan'dan bağımsızlığını ilan eden ayrılıkçı Abhazya yönetimi, Rusya tarafından tanınıyor ve destekleniyor. Abhazya'nın ardından Gürcistan'dan bağımsızlığını ilan eden Güney Osetya bölgesinde de ayrılıkçılara karşı askeri hareket düzenleyen Gürcistan ordusu, Rus ordusunun devreye girmesi ve ayrılıkçılara destek vermesi üzerine bölgeyi terk etti. 2008 ve 2009'da gerçekleşen bu ayrılıkçı hareketler sonrasında Abhazya ve Güney Osetya bağımsızlığını ilan edince ilk tanıyan ülke Rusya oldu. Abhazya'nın bağımsızlığını tanıyan diğer ülkeler Venezuela, Nikaragua, Suriye ve dünyanın en küçük ada devleti Nauru Cumhuriyeti. Türkiye ve diğer dünya ülkeleri Abhazya'nın bağımsızlığını tanımıyor, Gürcistan toprağı sayıyor.

Sovyetler Birliği döneminde de Karadeniz'de Abhazya'da deniz üssü kurma projesi uzun süre gündemde kaldı. Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine gündemden düştü. Rusya Federasyonu daha sonra her iki bölgede Gürcistan'dan bağımsızlığını ilan eden ayrılıkçı yönetimlere Gürcistan ordusuna karşı destek verdi. Rusya, bağımsızlık sonrasında 2009'da Oçamçire'de Askeri Deniz Üssü kurma kararını yeniden gündemine aldı. Bu süreçte ABD ve diğer batılı ülkeler tarafından Abhazya ve Güney Osetya'yı ilhak etmekle itham edilen Rusya

yaptırım tehditlerine maruz kalınca üs projesi tekrar askıya alındı. Karadeniz'deki son gelişmelerde Ukrayna, Kırım-Sivastopol'daki Rus Karadeniz Filosuna, üs bölgesi ve karargaha saldırılarını yoğunlaştırdı. Rusya Sivastopol'daki filoya yönelik saldırılarda ABD ve İngiltere'nin Ukrayna'ya İHA-SİHA-DİSA desteği verdiğini öne sürüyor. Saldırıların artması üzerine Rusya, Karadeniz donanma filosundaki savaş gemilerinin büyük bölümünü Novorossiysk, Soçi ve diğer limanlara çekti. Bu arada Ukrayna'nın Karadeniz'deki en büyük sivil ve askeri limanı Odessa'ya yönelik Rus saldırıları da artırdı.

Gürcistan'ın kendisine ait olduğunu iddia ettiği Abhazya'daki bu gelişmeye karşı askeri bir hamle yapması güç görünüyor. ABD-AB-NATÖ Gürcistan'ı Abhazya'da bir harekate teşvik edebilir, cesaretlendirilebilir. **Zayıf da olsa böyle bir ihtimal, kuzeyimizde kara ve deniz kommuşuz Gürcistan'ı ve Kafkasların bir bölümünü kapsayacak yeni bir sıcak çatışma alanının açılmasına neden olabilir!**

İSRAİL-FİLİSTİN ÇATIŞMASI; 1948'DEN BU YANA BİR KRONOLOJİ

İsrail devletinin kurulduğu 1948'den bu yana geçen süreç, onlarca çatışma, savaş ve ayaklanmalara, çok nadiren ise uzlaşmaya yönelik umut ışıltılarına sahne oldu.

Filistinli militanlar tarafından İsrail'e yapılan son yılların en ölümcül saldırılarından bir ve İsrail'in çok sert yanıtı, İsrail - Filistin çatışmasını yeniden dünya gündeminin ilk sırasına yerleştirdi.

1948'de İsrail devletinin kurulmasından öncesine dayanan bu çatışma ve güvensizlik, geçtiğimiz yetmiş yıl savaflara, ayaklanmalara ve zaman zaman da uzlaşmaya yönelik umut ışıltılarına sahne oldu. İşte Gazze Şeridi'ndeki son gelişmeleri de içeren Washington Post'un yaptığı zaman çizelgesi:

1948: İsrail bağımsızlığını ilan etti

Filistin'deki İngiliz Mandasının sona ermesi ve İsrail'in Mayıs 1948'de bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte bölgesel bir çatışma büyüdü. Filistinli gruplarla müttefik olan Arap devletlerinden oluşan bir koalisyon, İsrail güçleriyle savaştı ama sonunda İsrail, toprakların büyük bir bölümünü kontrol etmeyi başardı. Yüz binlerce Filistinli kaçtı ya da topraklarından sürüldü.

Temmuz 1956: Süveyş Krizi

Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdül Nasır, Kızıldeniz ve Akdeniz'i birbirine bağlayan hayati bir ticaret yolu olan Süveyş Kanalı'nı millileştirdi. İsrail, İngiltere ve Fransa'nın ardından Mısır'ı işgal etti. Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği tarafından desteklenen bir barış anlaşması çatışmaları sona erdirdi. Ancak kanal, batık gemiler tarafından bloke edildi ve 1957'ye kadar yeniden açılmadı.

Haziran 1967: 'Altı Gün Savaşı'

Altı Gün Savaşı, İsrail savaş uçaklarının Mısır havaalanlarını vurması ve İsrail kara kuvvetlerinin Sina Yarımadası'na girmesiyle başladı. Savaş, Mısır'ın Akabe Körfezi'ndeki gemileri abluka altında tutmaya devam etmesi gibi süregelen anlaşmazlıkların ortasında patlak verdi. Ürdün, Mısır'ın yanında savaşa katıldı, ancak İsrail güçleri Mısır'ın hava gücünü neredeyse yok ettikten sonra üstünlüğü ele geçirdi. İsrail, Gazze Şeridi, Sina, Batı Şeria, Golan Tepeleri ve çoğunluğu Arap olan Doğu Kudüs'ün kontrolünü ele geçirdi. Yüz binlerce Filistinli kaçtı ya da yerlerinden edildi.

Ekim 1973: Arap koalisyonu İsrail'e saldırdı

Mısır ve Suriye'nin başını çektiği Arap ülkelerinden oluşan bir koalisyon İsrail'e sürpriz bir saldırı başlattı. Arap güçleri başlangıçta zemin kazandılar ancak ABD de dahil olmak üzere müttefiklerden gelen malzemelerin yardımıyla İsrail'in karşı saldırısıyla geri püskürtüldüler.

1978: Camp David Anlaşmaları

Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat ve İsrail Başbakanı Menahem Begin arasında Camp David Anlaşmaları olarak bilinen barış anlaşması 17 Eylül 1978'de Başkan Jimmy Carter tarafından imzalandı. Filistinlilerin olası barış önerileri tartışıldı ancak hiçbir zaman hayata geçirilmedi.

Aralık 1987: Birinci intifada

Filistin ayaklanması ya da intifada, Batı Şeria, Gazze ve İsrail'de çatışmalara ve protestolara neden oldu. Gösteriler yıllarca devam etti ve her iki taraftan da çok sayıda kişi öldü ya da yaralandı.

1993: Oslo anlaşmaları

Oslo anlaşmaları olarak bilinen iki anlaşmadan ilki İsrail ve Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) arasında imzalandı ve önceki BM kararlarına dayanan bir barış süreci başlatıldı. (1995'te bir devam anlaşması imzalandı.) Anlaşmalar, Batı Şeria ve Gazze'deki idari işlerin çoğunu denetlemek üzere Filistin Yönetimi'ni kurdu. FKÖ, İsrail ve ABD tarafından bir müzakere ortağı olarak tanındı. Ancak Batı Şeria'daki İsrail yerleşimleri ve Filistinliler tarafından gelecekteki herhangi bir devletin başkenti olarak görülen Kudüs'ün statüsü gibi kilit konular çözümsüz kaldı.

2000: İkinci intifada

İkinci intifada, İsraili sağcı siyasetçi ve sonradan başbakan olan Ariel Şaron'un Kudüs'te Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'da saygı gören bir yerleşkeyi ziyaret etmesinin ardından çıkan ayaklanmalarla başladı. Çatışmalar ve diğer şiddet olayları 2005 yılına kadar devam etti ve her iki taraftan da yüzlerce kişinin ölümüne neden oldu.

2006: Hamas Gazze'de seçimleri kazandı

Filistinli militan grup Hamas'ın Gazze'deki seçimleri kazanması, Batı Şeria'yı kontrol eden daha ılımlı El Fetih partisi ile siyasi gerginliklere yol açtı.

Aralık 2008: İsrail Gazze'ye saldırdı

İsrail, Mısır'dan tünellerle beslenen Filistinli militanların İsrail'e yönelik roket saldırılarının ardından Gazze'ye üç hafta sürecek saldırılara başladı. Saldırılarda 1.110'dan fazla Filistinli ve en az 13 İsraili öldürüldü.

Kasım 2012: İsrail Hamas'ın askeri şefini öldürdü

İsrail, Hamas'ın askeri şefi Ahmed Jabari'yi öldürerek Gazze'den bir haftadan fazla süren roket ateşi ve İsrail hava saldırılarının fitilini ateşledi. En az 150 Filistinli ve altı İsraili hayatını kaybetti.

2014 yazı: Hamas üç İsraili genci öldürdü

Hamas militanları Batı Şeria'daki bir Yahudi yerleşimi yakınlarında kaçırdıkları üç İsraili genci öldürünce çatışmalar başladı. Yedi hafta süren çatışmalar Gazze'de 2,200'den fazla Filistinlinin ölümüne neden oldu. İsrail'de 67 asker ve altı sivil öldürüldü.

Aralık 2017: ABD Kudüs'ü başkent olarak tanıdı

Trump yönetiminin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması ve ABD Büyükelçiliğini Tel Aviv'den taşımayı planladığını açıklaması Filistinlilerin tepkisine yol açtı.

2018: Gazze'de Protestolar

Gazze'de İsrail sınırı boyunca protestolar düzenlendi, göstericiler bariyerin üzerinden taş ve gaz bombaları fırlattı. İsrail askerleri birkaç ay boyunca 170'ten fazla protestocuyu öldürdü. Kasım ayında İsrail Gazze'ye gizli

bir baskın düzenledi. En az yedi Filistinli militan ve üst düzey bir İsrail ordu subayı öldürüldü. Gazze'den İsrail'e yüzlerce roket atıldı.

Mayıs 2021: İsrail polisi Mescid-i Aksa'ya baskın düzenledi

Kudüs'te haftalardır süren gerginliğin İsrail polisinin İslam'ın en kutsal mekânlarından biri olan Mescid-i Aksa'ya baskın düzenlemesine yol açmasının ardından Hamas'ın yıllar sonra ilk kez şehre roket atması İsrail'in hava saldırılarıyla karşılık vermesine neden oldu. 2014'ten bu yana yaşanan en şiddetli çatışmalarda Gazze'den binlerce roket atıldı ve Filistin topraklarına yüzlerce hava saldırısı düzenlendi; Gazze'de 200'den fazla, İsrail'de ise en az 10 kişi öldü.

Mayıs 2021: İsrail polisi Mescid-i Aksa'ya baskın düzenledi

İsrail polisinin İslam'ın en kutsal mekânlarından biri olan Mescid-i Aksa'ya baskın düzenlemesinin ardından Hamas yıllar sonra ilk kez şehre roket attı. İsrail hava saldırılarıyla karşılık verdi. Gazze'de 200'den fazla, İsrail'de ise en az 10 kişi öldü.

Bahar 2022: İsrail'de art arda terör saldırıları

Filistinlilerin İsraililere yönelik şiddet eylemleri son yıllarda İsrail'de meydana gelen en ölümcül saldırılar oldu. 22 Mart ve 8 Nisan tarihleri arasında Filistinlilerin düzenlediği saldırılarda 14 İsrailli hayatını kaybetti. İsrail buna karşılık olarak bir askeri operasyonu başlattı. İsrail güçleri Batı Şeria'da 146 Filistinliyi öldürdü. İsrail Dışişleri Bakanlığı, Filistinlilerin 2022'de 29 İsrailliği öldürdüğünü söyledi.

Aralık 2022: Netanyahu altıncı dönem için yemin etti

Aşırı sağcı Binyamin Netanyahu, kendisine altıncı dönemini kazandıran seçimi kazanmasının ardından yeniden İsrail başbakanı olarak yemin etti. İsrail tarihindeki en aşırı sağcı hükümeti bir araya getiren Netanyahu, iki devletli çözüm ihtimalini şimdiden ortadan kaldırmaya başladı.

Ocak 2023: İsrail'in Cenin baskını

İsrail güçleri 26 Ocak'ta Filistin'in Cenin kentine son yirmi yılın en ölümcül operasyonlarından biriyle baskın düzenledi ve çıkan çatışmada aralarında en az bir sivilin de bulunduğu dokuz kişiyi öldürdü. Ertesi gün Filistinli bir silahlı saldırgan Doğu Kudüs'teki bir sinagogda dua sırasında aralarında çocukların da bulunduğu yedi kişiyi öldürdü.

Mayıs 2023: Hava saldırıları üst düzey militanları hedef alıyor

İsrail, 9 Mayıs sabahı erken saatlerde Gazze Şeridi'nde sürpriz hava saldırıları düzenleyerek İran tarafından desteklenen İslami Cihad militan örgütünün liderlerini hedef aldı. Filistinli sağlık yetkililerine göre saldırılarda üç üst düzey militan ile aralarında dört kadın ve dört çocuğun da bulunduğu 10 kişi öldü. İsrail saldırıları Filistinli silahlı gruplarla ateşkese varmasından bir hafta sonra gerçekleşti. İsrail Savunma Kuvvetleri, öldürülen üç üst düzey İslami Cihad üyesinin son zamanlarda İsraililere yönelik roket ateşi ve saldırılardan sorumlu olduğunu söyledi.

Haziran 2023: Misilleme saldırıları alevlendi

Karşılıklı saldırılar Haziran ayında alevlendi.

İsrail güçleri 19 Haziran'da Cenin'e baskın düzenleyerek şiddetli bir çatışmada en az beş Filistinliyi öldürdü. İsrail Apaçi helikopterlerini konuşlandırarak ikinci intifadadan bu yana Batı Şeria'da ilk kez helikopter savaş uçaklarına başvurdu.

Ertesi gün, Hamas'ın iki silahlı adamı Batı Şeria'daki bir İsrail yerleşimi olan Eli'nin dışındaki bir humus restoranına ateş açarak dört İsrailliği öldürdü.

Turmus Ayya Belediye Başkanı Lafi Adeeb'e göre 21 Haziran'da yüzlerce İsrailli yerleşimci, aralarında bir kişinin öldüğü Turmus Ayya'nın da bulunduğu Filistin köylerine saldırarak evleri ve arabaları ateşe verdi ve köy sakinlerine ateş açtı. İsrail daha sonra 2006'dan bu yana Batı Şeria'daki ilk insansız hava aracı saldırısını gerçekleştirerek üç şüpheli militanı öldürdü.

Temmuz 2023: İsrail yaklaşık 1.000 askerle Cenin'e saldırdı

3 Temmuz'da İsrail, Batı Şeria'da yirmi yılı aşkın bir süredir gerçekleştirdiği en büyük operasyonu başlatarak Cenin'deki bir mülteci kampına insansız hava araçlarıyla desteklenen 1.000 askerle hava ve kara saldırısı düzenledi. İsrailli yetkililer, İsrail Savunma Kuvvetleri'nin süresiz olarak devam edeceğini söylediği "kapsamlı bir

terörle mücadele çabasının" başlangıcını işaret eden bir operasyonda bir militan "komuta merkezini" hedef aldıklarını söyledi.

Filistin Sağlık Bakanlığı'na göre en az sekiz kişi öldü ve 80 kişi yaralandı.

Ekim 2023: İsrail Hamas saldırısının ardından 'savaşta' olduğunu açıkladı

İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, 1973 Yom Kippur savaşının başlamasının 50. yıldönümünde Hamas militanlarının sürpriz saldırısının ardından Cumartesi günü yaptığı açıklamada ülkesinin "savaşta olduğunu ve bunu kazanacağını" söyledi.

İsrailli askeri liderler, Hamas militanlarının Gazze Şeridi'nden İsrail topraklarına, yamaç paraşütü ve deniz üzerinden de dahil olmak üzere "sızmasının" ardından İsrail hava kuvvetlerinin Gazze'deki Hamas hedeflerini vurmaya başladığını söyledi. İsrail en az 40 İsraillinin öldüğünü ve en az 740 kişinin de yaralandığını açıkladı.

İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant Hamas'ın "İsrail devletine karşı bir savaş" başlatarak "vahim bir hata yaptığını" söyledi.

Gazze'deki militan gruplardan Filistin İslami Cihad, İsrail askerlerini esir tuttuğunu açıkladı.

Bu arada Hamas'ın askeri komutanlarından Muhammed Deif, Lübnan, Irak, Suriye ve Yemen gibi Arap komşularını "şimdi yürüyüşe geçmeye" çağırdı ve "Arap direnişinin birleşme zamanı geldi. Filistin'e doğru harekete geçme çağrısında bulunuyoruz" dedi.